

สารนิพนธ์

เรื่อง ปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกา

โดย

นางสาวภคิมา บุญเพ็ง

รหัสนักศึกษา 05590702

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารนิพนธ์

เรื่อง ปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกา

โดย

นางสาวกัศิมา บุญเพ็ง

รหัสนักศึกษา 05590702

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

ชื่อสารนิพนธ์	ปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกา
ผู้เขียน	นางสาวภัคธิมา บุญเพ็ง
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์ ดร.ศิบัติ นพประเสริฐ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ “ปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา ที่ทำให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลง และกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นจากการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตลอดจนศึกษา ปัจจัยที่ทำให้ชนชั้นนำ และประชาชนชาวญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา และแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะถอนกำลังออกไปแล้วเมื่อปี ค.ศ. 1952 แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญและยังใช้มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 70 ปี โดยการศึกษา ค้นคว้าตำรา หนังสือ เอกสารวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในช่วงก่อน – หลังที่สหรัฐอเมริการจะเข้ามายึดครองญี่ปุ่นและร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รวมทั้งศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่สหรัฐอเมริการเป็นผู้ร่างให้ญี่ปุ่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกา

ผลการศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นโดยสหรัฐอเมริกา หรือรัฐธรรมนูญโชวะ ได้มีการเจรจาหรือกันระหว่างผู้นำของฝ่ายสหรัฐอเมริกา และผู้นำฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ (1) การลดสถานะของพระจักรพรรดิให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศเพียงเท่านั้น อำนาจอธิปไตยได้ถูกโอนมาที่ประชาชน (2) การจำกัดกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ที่จะส่งผลนำไปสู่การก่อสงครามอีกในอนาคต ตลอดจนศักยภาพที่จะก่อสงครามได้อีก เพื่อเปลี่ยนให้ญี่ปุ่นสู่การปลดทหาร (Demilitarization) (3) การมีสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวญี่ปุ่น

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่ประเทศญี่ปุ่นสามารถพัฒนาก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว จนสามารถกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1970 อีกทั้งยังเปลี่ยนแปลงให้ประเทศญี่ปุ่นมีความเป็นประชาธิปไตย ตามที่ประชาชนชาวญี่ปุ่นต้องการ หลังจากที่ต้องประสบกับความทุกข์ยากในช่วงสงครามจากลัทธิทางการทหาร

ซึ่งการเจรจาต่อรองกันระหว่างผู้นำของทั้ง 2 ประเทศ และการเปลี่ยนแปลงให้ญี่ปุ่นมีความเป็นประชาธิปไตย เป็นปัจจัยสำคัญให้ชนชั้นนำ และประชาชนชาวญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยไม่มีการต่อต้านที่รุนแรง และยังคงใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มาจนถึงปัจจุบัน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ : รัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญโซวะ

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่องปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกา เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร. ศิบัติ นพประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ภักธีมา บุญเพ็ง

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญปัญหาของการวิจัย	1
1.2 คำถามวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการศึกษาวิจัย	4
1.6 วิธีการศึกษาวิจัย	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	5
2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.2 เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 3 การเจรจาต่อรองการร่างรัฐธรรมนูญ	14
บทที่ 4 รัฐธรรมนูญที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา	19
บทที่ 5 การเปลี่ยนแปลงในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการ ตรารับธรรมนูญฉบับใหม่	28
5.1 การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง	28
5.2 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ	32
5.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรม	37
บทที่ 6 ปัจจัยการยอมรับการร่างรัฐธรรมนูญของชนชั้นนำและประชาชนชาวญี่ปุ่น	42
6.1 การต่อรองเจรจาร่วมกัน	42
6.2 การสร้างประชาธิปไตยในประเทศญี่ปุ่น แต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งสถาบันจักรพรรดิไว้	42
6.3. ผลของรัฐธรรมนูญมาตรา 9	43
6.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญโชวะ	43
6.5 ผลของรัฐธรรมนูญที่พิสูจน์มาแล้ว 70 ปี	43
ภาคผนวก	45
บรรณานุกรม	63

แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์.....	65
ประวัติผู้วิจัย.....	66

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1	มาโมรุ ชิเงมิตสึ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ขณะลงนามในเอกสารยอมจำนน ในนามของจักรพรรดิ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 1945	19
ภาพที่ 2	ต้นฉบับตราสารยอมจำนน	20
ภาพที่ 3	ความรุนแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นหลังเมืองฮิโรชิมาถูกระเบิดด้วยปรมาณู	26
ภาพที่ 4	สมเด็จพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ ทรงประกาศทางวิทยุกระจายเสียงให้ทหารญี่ปุ่นวางอาวุธและ ยอมแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไข ในเที่ยงของวันที่ 15 สิงหาคม 1945.....	30
ภาพที่ 5	มกุฎราชกุมารญี่ปุ่น ทรงอภิเษกกับสามัญชน ผู้เป็นบุตรของนักธุรกิจมั่งคั่ง	31
ภาพที่ 6	โยชิเดะ ชิเงรุ (YOSHIDA SHIGERU).....	36
ภาพที่ 7	นายกรัฐมนตรีโยชิเดะ ชิเงรุ (YOSHIDA SHIGERU) พร้อมด้วยคณะผู้แทนญี่ปุ่นขณะลงนามใน สนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่น (TREATY OF PEACE WITH JAPAN) หรือ “สนธิสัญญา ซานฟราน ซิสโก” (TREATY OF SAN FRANCISCO) เมื่อวันที่ 8 กันยายน 1951.....	60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญปัญหาของการวิจัย

ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีทั้งยุคสมัยที่รุ่งเรือง และตกต่ำ เมื่อปลาย ค.ศ. 1918 ที่ประเทศญี่ปุ่นได้เป็นประเทศมหาอำนาจทางการทหาร ที่เท่าเทียมกับชาติมหาอำนาจตะวันตก และยุคสมัยที่เลวร้าย ซึ่งเป็นผลกระทบจากสงคราม แต่อย่างไรก็ตาม หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นับตั้งแต่ที่ญี่ปุ่นตกอยู่ภายใต้การยึดครองของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นได้วางเป้าหมายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจเป็นประเด็นสำคัญอันดับ 1 และในเวลาเพียงไม่กี่ทศวรรษญี่ปุ่นก็สามารถสร้าง “ความมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นหลังสงคราม (Japan post-war economic miracle)” ให้ปรากฏได้อย่างรวดเร็ว จนในต้นทศวรรษ 1970 ญี่ปุ่นได้ก้าวมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่ 2 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา โดยใช้เวลาในการพัฒนาเศรษฐกิจเพียง 3 ทศวรรษเท่านั้น (พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2558)

แม้ว่าญี่ปุ่นเคยได้ขึ้นชื่อว่าเป็น ประเทศมหาอำนาจทางการทหารที่สามารถเทียบเท่าได้กับชาติมหาอำนาจตะวันตก จากการที่ชาติมหาอำนาจตะวันตกติดต่อสัมพันธ์กับญี่ปุ่น ด้วยการทหารและการทูต ในฐานะคู่แข่งจากที่ทัดเทียม ญี่ปุ่นแสดงให้เห็นมหาอำนาจตะวันตกที่กระหายอำนาจและหวังจะเข้าครองเอเชียได้เห็นว่า ญี่ปุ่นเป็นชาติเดียวในเอเชียที่สามารถนั่งอยู่บนโต๊ะเจรจาดียวกันได้ (ยศไกร ส. ต้นสกุล, 2560) อีกทั้งญี่ปุ่นยังเป็นชาติจักรวรรดินิยมชาติเดียวที่ไม่ใช่ชาติตะวันตก และยังสามารถสร้างสถานะการเป็นชาติจักรวรรดินิยมได้หลังจากเผชิญกับการขยายอำนาจของชาติตะวันตก ยังเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออก ที่และได้ชื่อว่า “จักรวรรดิญี่ปุ่น” (ศิริพร ดาบเพชร, 2559)

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ญี่ปุ่นกลายเป็นชาติมหาอำนาจทางการทหารที่เท่าเทียมกับชาติมหาอำนาจตะวันตก เนื่องจากในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ซึ่งเป็นสงครามระหว่างฝ่ายมหาอำนาจไตรภาคี ประกอบด้วย สหราชอาณาจักร สหภาพโซเวียต และฝรั่งเศส และฝ่ายมหาอำนาจกลาง ประกอบด้วย เยอรมนี จักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี จักรวรรดิออตโตมันและบัลแกเรีย ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมกับสหราชอาณาจักรที่เป็นชาติมหาอำนาจ และเข้ายึดครองดินแดนยึดครองของเยอรมนี ที่เยอรมนียึดครองมาตั้งแต่ ค.ศ.1898 ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งสงบลง

ญี่ปุ่นจึงได้รับการประกาศตามสนธิสัญญาแวร์ซายส์¹ ว่าเป็นหนึ่งในห้าของชาติที่มีชัยในสงครามโลก ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงมีฐานะเท่าเทียมกับชาติมหาอำนาจตะวันตก อีกทั้งญี่ปุ่นยุคนั้นก็เป็นชาติที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า และมีสภาพสังคมที่ทันสมัยเช่นประเทศชั้นนำของโลก (ดำรงค์ ฐานดี, 2551: 25) ด้วยเหตุนี้ การขึ้นเป็นชาติมหาอำนาจของญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นพยายามที่จะขยายอำนาจของตนไปยังดินแดนต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งการเข้าไปยึดครองเกาหลี และการแผ่อำนาจไปยังจีน การขยายอำนาจของญี่ปุ่นทำให้ญี่ปุ่นได้กลายเป็นจักรวรรดิญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเพียงจักรวรรดิเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วันที่ 1 กันยายน ค.ศ.1940 เยอรมันเปิดฉากบุกโปแลนด์ ทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสไม่พอใจ ทั้งสองประเทศจึงได้ประกาศสงครามกับเยอรมนี และเกิดเป็นสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น ในช่วงนั้น ญี่ปุ่นได้ประกาศว่าจะไม่เข้าเป็นพันธมิตรกับเยอรมนีและอิตาลี แต่เมื่อเยอรมนีได้รับชัยชนะในแนวรบตะวันตก ทำให้ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับเยอรมนี (คงศักดิ์ สันติพิทักษ์วงศ์, 2528 : 267) เพื่อขยายอิทธิพลไปยังเอเชียอาคเนย์ โดยดำเนินนโยบาย “กันเหนอรุกได้” ซึ่งนโยบายนี้ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่ไว้วางใจการขยายอำนาจของญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นที่ไม่ต้องการทำสงครามกับสหรัฐอเมริกาจึงขอเจรจากับสหรัฐอเมริกา แต่การเจรจายังไม่สำเร็จดี ญี่ปุ่นก็ได้บุกโจมตีสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ.1941 ที่เพิร์ล ฮาร์เบอร์ ซึ่งเป็นฐานทัพเรือสำคัญของอเมริกาในหมู่เกาะฮาวาย พร้อมกับเปิดปฏิบัติการทางทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมกับประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษด้วย สงครามโลกครั้งที่สองจึงได้ขยายออกมาทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สมรภูมิในแปซิฟิกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกว่า “สงครามมหาเอเชียบูรพา” สหรัฐอเมริกาจึงตอบโต้การกระทำของญี่ปุ่นด้วยการทิ้งระเบิดตามเมืองต่าง ๆ ของญี่ปุ่น เป็นเวลายาวนานถึง 6 เดือน และได้ทิ้งปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ญี่ปุ่นจึงประกาศยอมแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง และลงนามในตราสารประกาศยอมแพ้สงครามมหาสมุทรแปซิฟิกที่นับเป็นการยุติสงครามโลกครั้งที่สอง

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงพร้อมกับความพ่ายแพ้ของฝ่ายอักษะและเหตุการณ์การทิ้งระเบิดปรมาณูที่ประเทศญี่ปุ่น ทำให้เมืองหลวงของญี่ปุ่นในขณะนั้นซึ่งเป็นเมืองที่เจริญ หรุกรหาเทียบเท่าได้กับลอนดอนและนิวยอร์ก กลายเป็นเมืองร้างทันที ทว่าทั้งญี่ปุ่นมีแต่ซากปรักหักพัง ผู้คนเหนื่อยล้า สิ้นหวัง หวาดหวั่นที่จะเผชิญกับอนาคตที่ดูมืดมน แต่ก็โล่งใจที่สงครามได้จบลงแล้ว

¹ สนธิสัญญาแวร์ซายส์ (Treaty of Versailles) เป็นสนธิสัญญาสันติภาพที่จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1919 ณ พระราชวังแวร์ซาย ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการยุติสถานะสงครามระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรและจักรวรรดิเยอรมนี ซึ่งเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (ดำรงค์ ฐานดี. ญี่ปุ่น : ประวัติศาสตร์การเมืองและเศรษฐกิจ. 2551:25)

(เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2538: 285) การพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นในครั้งนี้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศญี่ปุ่นอย่างมาก จากการเข้ามายึดครองของสหรัฐอเมริกา และตั้งกองบัญชาการทหารสูงสุดสำหรับบรรดามหาอำนาจพันธมิตร (Supreme Commander for the Allied Powers, SCAP) โดยมีพลเอกดักลาส แมคอาเธอร์ (General Douglas MacArthur) เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด รับคำสั่งจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ที่มีวิสัยทัศน์ที่จะปฏิรูปญี่ปุ่นอย่างกว้างไกล โดยได้ตรากฎหมายปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและการเมือง และพยายามที่จะกำหนดนิยามคำว่า วัฒนธรรมและค่านิยมใหม่ (จันทร์ฉาย ภัคอธิคม, 2549: 367)

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นที่ถูกปกครองโดยสหรัฐอเมริกา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงของญี่ปุ่น คือ การตรากฎหมาย รัฐธรรมนูญใหม่ที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา มีผลประกาศใช้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ.1947 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใดประเทศญี่ปุ่นยังคงใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้อยู่ แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะถอนกำลังออกไปแล้วตั้งแต่ ค.ศ.1952

1.2 คำถามวิจัย

เพราะเหตุใดคนญี่ปุ่นระดับชนชั้นปกครอง และประชาชนญี่ปุ่น ถึงยอมรับรัฐธรรมนูญที่สหรัฐอเมริกาเขียนขึ้นใหม่ ภายหลังจากสหรัฐอเมริกาเข้ามายึดครองญี่ปุ่นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ค.ศ.1945 - 1952 และยังคงใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา ที่ทำให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลง และกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ

1.3.2 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นจากการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่

1.3.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชนชั้นนำ และประชาชนชาวญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.4.1 ทำให้ทราบถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา

1.4.2 ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในประเทศญี่ปุ่นจากการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่

1.4.3 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ชนชั้นนำ และประชาชนชาวญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา

1.5 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ.1945 - 1952 ภายใต้การยึดครองของกองทัพพันธมิตรนำโดยสหรัฐอเมริกา และสหรัฐอเมริกาได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น จนทำให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

1.6 วิธีการศึกษาวิจัย

1.6.1 ศึกษา ค้นคว้าตำรา หนังสือ เอกสารวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในช่วงก่อน - หลังที่สหรัฐอเมริการจะเข้ามายึดครองญี่ปุ่นและร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

1.6.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่สหรัฐอเมริการเป็นผู้ร่างให้ญี่ปุ่น

1.6.3 รวบรวมข้อมูลจากหนังสือและข้อมูลบทความต่างประเทศ

1.6.4 นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์

1.6.5 เรียบเรียงผลการศึกษา

1.6.6 สรุปผลการศึกษา

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ไชยวัฒน์ คำชู และ นิธิ เนื่องจำนงค์ เขียน การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎี แนวคิด และกรณีศึกษา (Comparative Politics : Theories Concepts & Case Studies) เรื่อง กรณีศึกษาประชาธิปไตยในประเทศญี่ปุ่น ไว้ว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (ค.ศ. 1889) ผ่านการทดลองประชาธิปไตยในช่วง ค.ศ. 1918-1932 หรือที่เรียกกันว่ายุคประชาธิปไตยไทโช (Taisho democracy) เป็นประเทศแรก ๆ ในเอเชียที่มีการก่อตั้งพรรคการเมืองเป็นประเทศเดียวในเอเชียที่สถาปนาตนเองจนกลายเป็นเจ้าจักรวรรดิประเทศหนึ่ง ภายหลังจากพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง จึงถูกสหรัฐอเมริกายึดครองเป็นเวลากว่า 6 ปีครึ่ง จนนำมาซึ่งการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่สำคัญหลายประการ รวมทั้งรัฐธรรมนูญ แม้ญี่ปุ่นจะพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง แต่ญี่ปุ่นสามารถฟื้นตัวจากสงครามและประสบความสำเร็จจนกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก (จนกระทั่งถูกจีนแซงหน้าใน ค.ศ. 2010) และยืนหยัดในการปกครองแบบประชาธิปไตยนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จากความสำเร็จดังกล่าวประกอบกับรากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่แตกต่างจากตะวันตกอย่างมาก ทำให้มีการตั้งข้อสังเกตจากว่า ญี่ปุ่นเป็นกรณีศึกษาในอุดมคติกรณีหนึ่งโดยเฉพาะในการทดสอบความสามารถของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่จะสามารถเติบโตในแผ่นดินที่ไม่ใช่ตะวันตก

บิสลีย์, ดับเบิลยู.จี. ได้เขียน หนังสือเรื่อง The Modern History of Japan โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของญี่ปุ่น ตั้งแต่ญี่ปุ่นถูกปกครองโดยสหรัฐอเมริกาในช่วง ค.ศ. 1945 - 1952 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่สุดอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น และมีผลสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของญี่ปุ่นในปัจจุบัน ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม เพราะนโยบายการปกครองญี่ปุ่นของสหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนญี่ปุ่นให้เป็นชาติที่เป็นประชาธิปไตย มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ และไม่มีกองทัพ รวมทั้งเปลี่ยนฐานะของสถาบันจักรพรรดิของญี่ปุ่นจากการเป็นสถาบันศักดิ์สิทธิ์ ให้กลายเป็นเพียงสัญลักษณ์ของชาติ

การศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในช่วงเวลานี้จะทำให้เกิดความรู้ และความเข้าใจประวัติศาสตร์ และพัฒนาการของประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งได้ข้อคิด จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีทั้งเหตุการณ์ที่ส่งผลดีต่อประเทศและประชาชน และเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบร้ายแรง เช่น การเข้าสู่สงครามของญี่ปุ่นทำให้

ประเทศเกือบล่มสลาย แต่ญี่ปุ่นก็สามารถฟื้นตัวได้ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1950 และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จเป็นชาติมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่ จากปลายสมัยโทกูงาวะถึงการสิ้นสุดจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น มาจนปัจจุบัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงและมีปัญหาสังคมต่าง ๆ จากการเติบโตของประเทศ แต่กล่าวได้ว่าญี่ปุ่นยังรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของญี่ปุ่นไว้ได้

พงศัตถวิทยา เกียรติสทกุล เขียน ญี่ปุ่น 3 ทศวรรษของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ ค.ศ. 1945 - 1952 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ในช่วงที่ญี่ปุ่นถูกยึดครองโดยกองทัพพันธมิตร นำโดยสหรัฐอเมริกา (Japanese Occupation² ค.ศ. 1945 - 1952) ตามความเห็นชอบของฝ่ายสัมพันธมิตรที่เข้ามาดำเนินการลงโทษผู้ก่อสงคราม ยุบกองทัพ ปฏิรูปการปกครองตามแนวทางประชาธิปไตย ตลอดจนฟื้นฟูบูรณะประเทศในด้านต่าง ๆ หลังสงคราม เพื่อให้ญี่ปุ่นมีเสถียรภาพในการเป็นปรากรเพื่อต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ในซีกโลกตะวันออก

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและดำเนินการยึดครองญี่ปุ่นแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งการดำเนินนโยบายในการยึดครองญี่ปุ่นของสหรัฐอเมริการะหว่างเดือนกันยายน ค.ศ. 1945 - เมษายน ค.ศ. 1952 มีกรอบการดำเนินการ 3 ประการหลัก ๆ ได้แก่ (1) การดำเนินการลงโทษผู้รับผิดชอบในการก่อสงครามของญี่ปุ่น (2) การปฏิรูประบอบการปกครองตามแนวทางประชาธิปไตยในญี่ปุ่น และ (3) การฟื้นฟูบูรณะให้ญี่ปุ่นมีเสถียรภาพในการเป็นปรากรเพื่อต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ในซีกโลกตะวันออก

เพ็ญศรี กาญจนมัย ได้เขียน ประวัติศาสตร์ทั่วไปของญี่ปุ่นสมัยใหม่ ไว้ว่า ญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นที่ถูกยึดครองโดยสหรัฐอเมริกาภายหลังจากที่พ่ายแพ้ให้กับฝ่ายสัมพันธมิตร ในช่วงแรกนั้น คนญี่ปุ่นต่างวาดภาพไปต่าง ๆ นานาว่ากองทัพยึดครองจะต้องแก้แค้นคน

² “Japanese Occupation” เป็นคำศัพท์ทางประวัติศาสตร์ หมายถึง การยึดครองญี่ปุ่นของฝ่ายสัมพันธมิตร โดยสหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญระหว่าง ค.ศ. 1945 - 1952 ภายหลังจากญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ระหว่าง ค.ศ. 1942 - 1945 ที่ญี่ปุ่นเข้ามายึดครองประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน “สงครามมหาเอเชียบูรพา” (The Greater East Asia War) ก็อาจเรียกว่า “Japanese Occupation” ด้วย แต่ต้องเขียนตามชื่อประเทศที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครอง เช่น Japanese Occupation of Burma, Japanese Occupation of Singapore, Japanese Occupation of Malaya เป็นต้น หรืออาจเรียกรวม ๆ ว่า “Japanese Occupation” (ค.ศ. 1942 - 1945) (พงศัตถวิทยา เกียรติสทกุล. ญี่ปุ่นสามทศวรรษของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ ค.ศ. 1945-1975. 2558)

ญี่ปุ่นเพราะความเกลียดชัง และจะทำลายชีวิตและทรัพย์สินของตนในที่สุด แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น สภาพการยึดครอง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ยึดครองและผู้ถูกยึดครองเป็นไปอย่างราบรื่น เป็นการยึดครองที่เรียบร้อยและสงบที่สุดเท่าที่มีหาประเทศหนึ่งถูกปกครองด้วยมหาประเทศหนึ่งจะเคยมีมา อีกทั้ง ยังเขียนถึงนโยบายพื้นฐานในการยึดครองญี่ปุ่น บทบาทของสหรัฐอเมริกาในการยึดครองญี่ปุ่น การดำเนินการยึดครองญี่ปุ่น โดยแบ่งเป็น การยึดครองญี่ปุ่นในช่วงแรก (ค.ศ. 1945 - 1947) และสมัยของการฟื้นฟูบูรณะญี่ปุ่น (ค.ศ.1948 - 1952) รวมทั้งการปฏิรูปญี่ปุ่นในด้านต่าง ๆ

ริชาร์ด สตอร์รี่³ ได้เขียนประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่ เหตุการณ์ช่วงสงครามภาคพื้นแปซิฟิก ระหว่าง ค.ศ.1941 - 1945 และช่วงยึดครองโดยสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1945 - 1952 โดยผู้บัญชาการสูงสุดของฝ่ายมหาอำนาจสัมพันธมิตร ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการยึดครองในครั้งนี้ หรือเรียกหน่วยนี้ย่อ ๆ ว่า SCAP อันหมายถึง ตัวบุคคลและกองบัญชาการในโตเกียว ซึ่งหน่วยนี้สามารถปลดการทหาร และสามารถรื้อและทำลายเครื่องอุปกรณ์สงครามของญี่ปุ่นได้ในเวลาอันสั้น สามารถส่งตัวคนญี่ปุ่นทั้งพลเรือน ทหารบก ทหารเรือจำนวนมากที่ค้างอยู่ต่างแดนให้กลับประเทศญี่ปุ่นได้สำเร็จ เมื่อญี่ปุ่นอยู่ในภาวะอดอยากก็ช่วยลำเลียงอาหารจากสหรัฐอเมริกามาสู่ญี่ปุ่น มีการนำตัวผู้กระทำผิดไปปรับโทษ ช่วยรับผิดชอบต่อการออกกฎหมายใหม่ที่ครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์ด้านแรงงาน ยกเลิกการใช้ประมวลกฎหมายเก่า เขียนรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ญี่ปุ่น นำโครงการปฏิรูปที่ดินมาใช้ ล้มเลิกไซบัทสุ³ และกระทรวงมหาดไทย และการกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลาง จะเห็นได้ว่าความตั้งใจของ

---

³ กลุ่มไซบัทสุ เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันในทางเศรษฐกิจและทางเครือญาติโดยสัมพันธ์กับพ่อค้า นายธนาคาร และนักการเมืองพร้อม ๆ กันไป ในสมัยเมจิก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น จะพบว่ามีกลุ่ม ไซบัทสุใหญ่ๆ อยู่ด้วยกันสี่ห้ากลุ่ม โดยเฉพาะ กลุ่มมิตซูชิ กลุ่มมิตซูบิชิ กลุ่มซุมิโตโม กลุ่มยาซูดะ กลุ่มเหล่านี้ เป็นกลุ่มที่มีพลังทางเศรษฐกิจสูงคือ ยี่สิบห้าเปอร์เซ็นต์ของทุนที่ลงทุนไปประเทศญี่ปุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น จะอยู่ในมือของกลุ่มสี่กลุ่มนี้ กลุ่มย่อย ๆ อีกประมาณสิบกว่ากลุ่ม ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วก็จะควบคุมการลงทุนในญี่ปุ่นถึงสามสิบห้า เปอร์เซ็นต์ กลุ่มเหล่านี้ก็มีความสัมพันธ์กับกลุ่มนักการเมืองพร้อมกันไป กลุ่มมิตซูบิชิก็มีความสัมพันธ์กับ นักการเมืองที่เรียกว่า พรรครัฐธรรมนูญประชาธิปไตย เป็นต้น (ม.ร.ว.ร.จยา อาภากร. การแบ่งสรรอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มชนและกลุ่มผลประโยชน์ : ศึกษากรณีญี่ปุ่น. 2550)

อเมริกาเป็นความตั้งใจดี ชาวญี่ปุ่นจึงพอใจกับสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะช่วงการยึดครอง 2 – 3ปีแรก ๆ แต่เมื่อระยะเวลาการยึดครองที่ยาวนาน ชาวญี่ปุ่นกลับเบื่อหน่ายกับการยึดครอง และการต่อต้านสหรัฐอเมริกาในญี่ปุ่นกลายเป็นเรื่องใหญ่หลัง ค.ศ. 1952

วิชา สังขัตติมี เขียน ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจญี่ปุ่น ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจญี่ปุ่นหลังพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง : ภายใต้การดูแลของ SCAP การที่ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้เศรษฐกิจของญี่ปุ่นเกือบล้มละลาย อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นสูง อุตสาหกรรมทั้งหมดเกือบหยุดทำการผลิตเพราะขาดแคลนวัตถุดิบ รวมทั้งเชื้อเพลิงจากดินแดนที่เคยถูกญี่ปุ่นยึดครอง นอกจากนั้น อาหารการกินก็เกิดการขาดแคลนอย่างหนัก ยิ่งไปกว่านั้น ความเชื่อมั่นในตนเองของชาวญี่ปุ่นก็ถูกทำลายลง

อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นก็ยังโชคดี เพราะสหรัฐอเมริกาซึ่งเข้ามายึดครองญี่ปุ่นต้องการสร้างญี่ปุ่นให้เป็นฐานทัพของตนไว้ต่อต้านการขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียต ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงพยายามเปลี่ยนญี่ปุ่นทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี จนกระทั่งระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่นทั้งหมด สิ่งสำคัญที่สหรัฐอเมริกา เปลี่ยนให้แก่ญี่ปุ่นก็คือ (1) การปฏิรูปที่ดิน และการทำลายความคิดศักดินาของชาวญี่ปุ่น ผลการปฏิรูปที่ดินทำให้เจ้าของที่ดินที่ไม่ได้ทำการเกษตรหมดไป จำนวนชาวนาที่ต้องเช่าที่ดินทำมาหากินลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลให้ชาวนามีพื้นที่ดินทำการเกษตรเพิ่มขึ้น (2) การยุบกองกำลังทหารของญี่ปุ่นทั้งหมด โดยให้มีเพียงแต่กองกำลังตำรวจไว้รักษาความสงบภายในประเทศเท่านั้น กลับช่วยให้ญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะญี่ปุ่นไม่ต้องเสียเงินในการพัฒนากองทัพ สามารถนำงบประมาณทั้งหมดมาใช้พัฒนาปรับปรุงเศรษฐกิจของตนได้อย่างเต็มที่ (3) การสร้างระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อลดความสำคัญ และบทบาทของพระจักรพรรดิลง รวมทั้งอำนาจและอิทธิพลของฝ่ายทหาร โดยสหรัฐอเมริกาได้ร่างรัฐธรรมนูญปกครองประเทศให้แก่ญี่ปุ่น (4) กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนให้แก่เยาวชนญี่ปุ่น กล่าวง่าย ๆ ก็คือ สหรัฐอเมริกาต้องการล้างสมองชาวญี่ปุ่นทั้งหมดนั่นเอง

การฟื้นฟูระบบทุนนิยมให้แก่ญี่ปุ่น โดยสร้างระบบเศรษฐกิจแบบพหุภาคีในระดับโลกที่มีประสิทธิภาพ โดยบริษัทต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา เข้ามาช่วยในญี่ปุ่น โดยถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ รวมทั้งวิธีการบริหารงานแบบสหรัฐอเมริกา ให้เงินช่วยเหลือ ทั้งในรูปให้เปล่า ให้เงินกู้ ให้แก่อุตสาหกรรมทั้งเบา กลาง และหนักของญี่ปุ่น เพื่อให้ระบบทุนนิยมของญี่ปุ่นมีความมั่นคงและพัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ก็เพื่อทำลายระบบศักดินาขุนนางที่ยังเหลืออยู่ทั้งหมดไป

ทางด้านเศรษฐกิจของญี่ปุ่นได้ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว สาเหตุหนึ่งมาจากสงครามเกาหลี สหรัฐอเมริกาต้องการใช้ญี่ปุ่นเป็นฐานทัพในการสกัดกั้นการแผ่ขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในภาคพื้นเอเชียตะวันออกไกล ดังนั้น เมื่อเกิดสงครามเกาหลีขึ้นในปี ค. ศ. 1950 สหรัฐอเมริกา จึงต้องซื้อสินค้าจากญี่ปุ่น เพื่อทำสงครามเป็นจำนวนมหาศาล เมื่อญี่ปุ่นได้เงินจากการขายสินค้าเหล่านี้

ญี่ปุ่นก็มีทุนในการสั่งซื้ออุปกรณ์เครื่องจักร เครื่องกล วัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรมหนักเพิ่มขึ้น รวมทั้งอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ผลจากสงครามเกาหลี ทำให้ญี่ปุ่นสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกอย่างได้ผล นอกจากนั้น การที่สหรัฐอเมริกา เข้าทำสงครามในเวียดนามซึ่งยืดเยื้อถึง 20 ปี (ค.ศ. 1955 - 1975) ทำให้ญี่ปุ่นขายสินค้าของตนได้มากขึ้น

ดังนั้น ถ้าจะกล่าวโดยสรุปก็คือ ญี่ปุ่นใช้เวลาเพียง 25 ปีหลังจากญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 ญี่ปุ่นก็สามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตนนำหน้าประเทศอุตสาหกรรมที่ยิ่งใหญ่ทั้ง 3 ในยุโรป คือ เยอรมนีจะวันตก ฝรั่งเศส และอังกฤษ นับเป็นความสำเร็จและความภาคภูมิใจสำหรับชาวญี่ปุ่นเพราะในปี ค.ศ. 1950 ผลผลิตประชาชาติของญี่ปุ่นต่ำกว่าทั้ง 3 ชาตินี้ถึง 2.1 เท่า 2.5 เท่าและ 3.4 เท่าตามลำดับ

โอะซะกะ มะซะยะซุ ได้เขียนหนังสือเรื่อง ญี่ปุ่นสมัยโชวะ ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากพ่อสู่ลูก chichi Ga Ko Ni Kataru Showashi เพื่อเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยโชวะในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองที่ญี่ปุ่นต้องสู้รบกับสหรัฐอเมริกา ความทุกข์ยากของประชาชนในช่วงสงคราม และช่วงยึดครองโดยสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้บทเรียนจากประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยโชวะอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน

และเขียนถึงความแตกต่างทางโครงสร้างของสมัยการยึดครองช่วงแรก และช่วงหลัง โดยผู้เขียนเรียกช่วงจนถึงปีโชวะที่ 23 (ค.ศ. 1948) ว่า สมัยยึดครองช่วงแรก และเรียกช่วงจนถึงวันที่ 3 พฤษภาคมปีโชวะที่ 27 (ค.ศ. 1952) ว่า สมัยยึดครองช่วงหลัง ในสมัยยึดครองช่วงแรก และสมัยยึดครองช่วงหลัง มีกรอบโครงสร้างพื้นฐานที่แตกต่างกัน คือ ในช่วงการยึดครองช่วงแรกมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนี้ การสลายตัวของกองทัพบก และกองทัพเรือ กองตำรวจลับ ยกเลิกกฎหมายรักษาความสงบ การปล่อยตัวนักโทษการเมือง คำสั่งปฏิรูปครั้งใหญ่ 5 ประการ (ความเสมอภาคของชายหญิง ระบบการศึกษาที่ส่งเสริมขบวนการประชาธิปไตย ยกเลิกการเมืองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การรับรองสิทธิของผู้ใช้แรงงาน ปฏิรูปเศรษฐกิจให้เป็นประชาธิปไตย) การประกาศฐานะความเป็นมนุษย์ธรรมดาของพระจักรพรรดิ การปฏิรูปที่ดินเกษตรกรรม การสลายตัวของระบบไซบัทสุ การแบ่งแยกความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับลัทธิชินโต การประกาศรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น การจัดตั้งศาลยุติธรรมขึ้นที่กรุงโตเกียว การตัดสินโทษประหารชีวิตด้วยการแขวนคอพลเอกโตโจ ฮิเดะกิและผู้นำคนอื่นรวม 7 คนในฐานะอาชญากรสงครามอันดับหนึ่ง กล่าวคือ เป็นบรรยากาศการสลายตัวของจักรวรรดิญี่ปุ่นอันยิ่งใหญ่ที่มีทหารเป็นแกนนำมาเป็นกำเนิดประเทศญี่ปุ่นในระบอบประชาธิปไตย

ในสมัยการยึดครองช่วงหลัง เป็นการตรวจค้น และสอบสวนการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ (Red Purge) การก่อตั้งกองตำรวจ สนธิสัญญาสันติภาพทั่วประเทศ การอภิปรายสันติภาพอันโดดเดี่ยว สงครามเกาหลีเหนือ คำว่า “ประณามการกระทำตรงกันข้าม” กลายมาเป็นคำฮิตในสมัยนี้ กล่าวคือ เป็นช่วงที่มีภาพพจน์หนักหน่วง

นโยบายการยึดครองของสหรัฐอเมริกาในสมัยยึดครองช่วงแรกและสมัยยึดครองช่วงหลังมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในสมัยยึดครองช่วงแรก เป็นช่วงที่ปฏิรูปเปลี่ยนแปลงญี่ปุ่นให้เป็นประชาธิปไตยแบบสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศที่ได้รับชัยชนะในสงครามมหาเอเซียบูรพา โดยพลเอกดักลาส แมคอาเธอร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรกล่าวไว้ว่า “จะเปลี่ยนแปลงญี่ปุ่นให้เป็นประเทศสวิตเซอร์แลนด์ตะวันออก” ซึ่งก็คือเป็นความคาดหวังที่จะให้ญี่ปุ่นมีสถานภาพเป็นประเทศเป็นกลางตลอดไป แต่หลังจากเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศระบอบทุนนิยมกับประเทศระบอบสังคมนิยมมีสูงขึ้น และอยู่ในสภาพที่พร้อมที่จะปะทะได้ทุกเมื่อ ความขัดแย้งดังกล่าว ทำให้สหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนนโยบายมาเป็นฟื้นฟูบูรณะญี่ปุ่นเพื่อให้เป็นป้อมปราการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในทวีปเอเชีย

2.2 เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง

นิพัทธ์พงศ์ พุมมา. (2553) ได้เขียน บทความวิชาการเรื่องสหรัฐอเมริกากับการปฏิรูปประเทศญี่ปุ่นในช่วงยึดครอง(ค.ศ.1945 - 1952) : นโยบายและผลกระทบ เพื่อวิเคราะห์บทบาทของประเทศสหรัฐอเมริกาอันมีอิทธิพลต่อประเทศญี่ปุ่นระยะยึดครอง คือตั้งแต่ ค.ศ. 1945 - 1952 ผลการศึกษาทำให้เข้าใจเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ 2 ประเด็นหลัก คือ บทบาทของสหรัฐอเมริกาในการยึดครองญี่ปุ่น และวิเทโศบายต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกาเมื่อเข้ายึดครองแล้วทำให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญ 3 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรม

ภูริ พวงค์เจริญ. (2558) ได้เขียน ต้นกำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับหลังสงครามในประเทศญี่ปุ่น บทวิพากษ์วาทกรรม “รัฐธรรมนูญที่ถูกยึดเยียด” ไว้ว่า รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันมักถูกเรียกว่า “รัฐธรรมนูญที่ถูกยึดเยียด” คือ เป็นมรดกอภัยซึ่งตกค้างมาจากเมื่อสมัยที่ประเทศของตนยังถูกสหรัฐอเมริกายึดครองในฐานะชาติผู้แพ้สงคราม ในประวัติศาสตร์ว่าด้วยต้นกำเนิดของรัฐธรรมนูญนั้นไม่ได้เป็นเรื่องราวที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นตัวแสดงเพียงหนึ่งเดียว แต่ในความเป็นจริงแล้วรัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นประกาศิตที่ถูกสถาปนาขึ้นด้วยพลังกำลังของชาติผู้ชนะ หากแต่เป็นผลผลิตที่มาจากปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างฝ่ายสหรัฐอเมริกา และฝ่ายญี่ปุ่น ในบทความนี้ได้มุ่งทบทวนข้อเท็จจริง และเน้นย้ำให้ตระหนักว่า ฝ่ายญี่ปุ่นเองก็มีบทบาทสำคัญยิ่งอยู่เบื้องหลังกระบวนการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับหลังสงครามพวกเขามีโอกาสต่อรอง ปรับแก้ หรือแม้แต่บงการเนื้อหาของกฎหมายสูงสุดดังกล่าว รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นฉบับหลังสงครามจึงไม่ได้เป็นแค่เอกสารที่ผลิตโดยสหรัฐอเมริกา

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2555) ได้เขียนบทความเรื่อง รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น จากอดีตสู่ปัจจุบัน ตั้งแต่ ค.ศ. 604 - 2011 ว่า รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นมี 3 ฉบับ ฉบับแรก คือ รัฐธรรมนูญฉบับ 17 มาตรา

เป็นรัฐธรรมนูญในยุคสมัยที่มีการปกครองแบบราชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับที่สอง คือ รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ.1889 เป็นรัฐธรรมนูญยุคสมัยจักรพรรดิเมจิ และรัฐธรรมนูญฉบับที่สาม คือ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 เป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกาหลังจากที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง มีวัตถุประสงค์หลักคือ การตัดอำนาจทางกำลังทหารออก และลดอำนาจของจักรพรรดิให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ส่งผลให้ญี่ปุ่นสามารถปรับเปลี่ยนจากการเป็นประเทศมหาอำนาจทางการทหารมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนญี่ปุ่นพอใจในรัฐธรรมนูญฉบับนี้

Theodore Mc Nelly (2015) ได้เขียน American Political Traditions and Japan's Postwar Constitution ไว้ว่า ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง และยอมจำนนต่อข้อตกลงพอทสดัม⁴ โดยมีเงื่อนไขว่า อำนาจของพระจักรพรรดิในฐานะผู้ปกครองสูงสุดจะต้องไม่ถูกทำลาย แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพพันธมิตรได้ยืนยันว่ารัฐบาลและพระจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่นจะต้องถูกกำหนดโดยเจตจำนงเสรีของคนญี่ปุ่น จึงเกิดการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ขึ้นมา โดยชาวญี่ปุ่นไม่ยอมรับเงื่อนไขในเรื่องอำนาจธิปไตยของพระจักรพรรดิข้อนี้ แต่ก็ต้องยอมรับเมื่อมีการเผยแพร่การลงนามในข้อข้อตกลงพอทสดัมว่า “โครงสร้างของรัฐจักรวรรดิ” จะยังคงได้รับการรักษาไว้ และกองทัพจักรวรรดิและกองทัพเรือก็ยังคงไม่ยอมวางอาวุธ ญี่ปุ่นจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงพอทสดัม ซึ่งรวมถึงการขจัดอุปสรรคในการฟื้นฟูประชาธิปไตยด้วย

---

⁴ ปฏิญญาพอทสดัม (Potsdam Declaration) หรือ คำประกาศข้อปฏิบัติเมื่อญี่ปุ่นยอมจำนน (Proclamation Defining Terms for Japanese Surrender) เป็นถ้อยแถลงเรียกร้องให้กองทัพจักรวรรดิญี่ปุ่นยอมจำนนในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง การประชุมนี้มีขึ้นเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1945 ณ เมืองพอทสดัมของเยอรมนี นำโดยประธานาธิบดีแฮร์รี เอส. ทรูแมน, นายกรัฐมนตรีวินสตัน เชอร์ชิล และประธานเจียง ไคเช็กแห่งรัฐบาลแห่งชาติจีน การประชุมครั้งนี้ได้แถลงข้อปฏิบัติหากจักรวรรดิญี่ปุ่นยอมจำนน นอกจากนี้ยังมีคำเตือนอีกว่า ญี่ปุ่นอาจจะเผชิญหน้ากับ "ความล่มสลายอย่างสิ้นเชิงในไม่ช้า" หากไม่ยอมจำนน ซึ่งเป็นคำเตือนถึงการทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ ข้อเสนอต่อญี่ปุ่นได้แก่ ดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครองอยู่จะอยู่ใต้การยึดครองของฝ่ายสัมพันธมิตรแทน, อธิปไตยของญี่ปุ่นจะถูกจำกัดในพื้นที่เกาะฮนชู ฮกไกโด คิวชู และชิโกะกุ, ทหารญี่ปุ่นที่วางอาวุธจะได้รับอนุญาตให้กลับแผ่นดินเกิดได้โดยสวัสดิภาพ, ฝ่ายสัมพันธมิตรไม่มีความประสงค์ที่จะกดขี่หรือทำลายชาติญี่ปุ่น (Potsdam Declaration: Proclamation Defining Terms for Japanese Surrender Issued, at Potsdam, July 26, 1945. National Science Digital Library)

นอกจากนี้กองกำลังพันธมิตรจะถอนตัว ก็ต่อเมื่อมีการจัดตั้งประชาคม พร้อมเจตจำนงเสรีของประชาชน ซึ่งเป็นรัฐบาลที่สันติภาพและมีความรับผิดชอบ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่น ประกาศว่าเป็น “กฎหมายสูงสุดของประเทศและไม่มีกฎหมายบัญญัติในการกระทำการคัดค้านของจักรพรรดิหรือการกระทำอื่นของรัฐบาลหรือบางส่วนที่ขัดต่อบทบัญญัติ ในที่นี้จะต้องมีการบังคับทางกฎหมายหรือความถูกต้อง” บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่ามีพื้นฐานมาจากมาตรากฎหมายสูงสุดในมาตราที่ 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่ได้รับความเห็นชอบสองในสามเสียง

จะเห็นได้ว่าภายใต้การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นนั้นต้องได้รับความเห็นชอบและมีเนื้อหาสอดคล้องกับ SCAP และในการจะแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติที่รับเลือกมาจากประชาชนสองในสามเสียง

Yukio Matsui (1997) ได้เขียนบทความเรื่อง Characteristics of the Japanese Constitution: An Overview ว่าด้วยเรื่องของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกสมัยเมจิ อีกทั้งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเป็นรัฐธรรมนูญแบบตะวันตกครั้งแรกในเอเชีย รัฐธรรมนูญเมจิเป็นรัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นอย่างเข้มงวด กล่าวไว้ว่า “พระจักรพรรดิเป็นผู้ที่ศักดิ์สิทธิ์และขัดขืนไม่ได้ อำนาจการพิจารณาคดีถูกใช้โดยศาลยุติธรรมในนามของพระจักรพรรดิ ศาลไม่มีอำนาจจัดการคดีใด ๆ และไม่มีความเป็นอิสระ” พระจักรพรรดิมีอำนาจในการประกาศสงคราม และมีอำนาจสูงสุดของกองทัพและกองทัพเรือ อำนาจทหารอยู่นอกการควบคุมของรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นปี ค.ศ. 1946 : ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในปี ค.ศ. 1945 และระบอบรัฐธรรมนูญเมจิล่มสลาย) หลังจากการยอมแพ้ ญี่ปุ่นถูกกองทัพสัมพันธมิตรยึดครอง โดยส่วนใหญ่เป็นกองทัพสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ถูกประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1946 (มีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1947) ภายใต้การยึดครองของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นอำนาจของสหรัฐอเมริกา จึงเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลกับการเปลี่ยนแปลงของญี่ปุ่นในด้านต่าง ๆ

รัฐธรรมนูญที่ถูกเขียนใหม่นี้มีความเข้มงวดมาก การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด คือการยอมรับหลักของอำนาจอธิปไตยของประชาชน เปลี่ยนสถานะของพระจักรพรรดิเป็นเพียงสัญลักษณ์ประจำชาติ โดยไม่มีอำนาจทางการเมืองใด ๆ และระบบรัฐสภาของรัฐบาลถูกจัดสร้างขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานได้ถูกนำเสนอขึ้น และมาตรา 9 ที่กำหนดไว้สำหรับยกเลิกสงคราม ญี่ปุ่นไม่เพียงแต่สละสงคราม แต่ยังห้ามการจัดตั้งกองกำลังทหาร ยังคงรักษาสถาบันพระจักรพรรดิไว้

นักวิชาการรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นส่วนใหญ่เชื่อว่าอำนาจอธิปไตยของประชาชน สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และความสงบเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ตาม ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2012 ได้มีความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ

การแก้ไขมาตรา 9 เพื่อเปลี่ยนกองกำลังป้องกันตนเองในปัจจุบันเป็นกองกำลังป้องกันประเทศ และเพื่อยอมรับสิทธิของการป้องกันตนเองโดยรวมเพื่อทำหน้าที่ต่างประเทศกับกองกำลังสหรัฐอเมริกา คือ การส่งเสริมภารกิจและบทบาทกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่น ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาความมั่นคงและสันติภาพระหว่างประเทศมากขึ้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการให้คำสั่งใหม่ เพื่อกำจัดเสรีภาพของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้เมื่อมีเสียงที่เห็นด้วยไม่ถึงสองในสามเสียง

จากการสืบค้น รวบรวม ค้นคว้าเอกสารงานวิจัย บทความวิชาการรวมทั้งบทความวารสารต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในช่วงก่อน - หลังที่สหรัฐอเมริกาจะเข้ามายึดครองญี่ปุ่นและร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นได้กลายมาเป็นประเทศมหาอำนาจทางเทคโนโลยี แม้ว่าจะเคยเป็นประเทศผู้แพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ตาม ทางด้านการเมือง การเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตยและเปลี่ยนสถานะพระจักรพรรดิมาเป็นเพียงสัญลักษณ์ และทางด้านสังคม การสร้างสิทธิเสรีภาพให้มีความเท่าเทียม และการส่งเสริมด้านการศึกษา อีกทั้งความรู้สึกนึกคิดของประชาชนญี่ปุ่นต่อสหรัฐอเมริกาที่เข้ามายึดครองประเทศตนเอง นอกจากนี้ การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่ใช่การร่างรัฐธรรมนูญจากฝ่ายอเมริกาแต่เพียงผู้เดียว แต่เป็นความพยายามเจรจาต่อรองเพื่อหาจุดร่วมกันในการร่างรัฐธรรมนูญระหว่าง 2 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งการเจรจาต่อรองในการร่างรัฐธรรมนูญ และการเปลี่ยนแปลงภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยในการยอมรับการร่างรัฐธรรมนูญในระดับชนชั้นผู้นำและประชาชนชาวญี่ปุ่น และยังใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มาจนถึงปัจจุบัน โดยที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังไม่มีแก้ไขมาเป็นเวลา 70 กว่าปี

บทที่ 3

การเจรจาต่อรองการร่างรัฐธรรมนูญ

หลังปราศัยในสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศญี่ปุ่นต้องถูกกองทัพสหรัฐอเมริกายึดครองเป็นเวลาเกือบ 7 ปี (ค.ศ. 1945 - 1952) โดยผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดอันหนึ่งของเหตุการณ์ครั้งประวัติศาสตร์นี้ก็คือ รัฐธรรมนูญฉบับหลังสงคราม ซึ่งก่อนหน้านั้นประเทศญี่ปุ่นอยู่ใต้รัฐธรรมนูญฉบับเมจิ ซึ่งมีอายุยืนยาวกว่าครึ่งศตวรรษ

รัฐธรรมนูญฉบับหลังสงครามมีความเป็นประชาธิปไตยสูงอย่างโดดเด่น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่ถูกยึดเอามาจากต่างชาติ ส่งผลให้เกิดปมด้อยร้ายแรงว่าด้วยความชอบธรรม กล่าวคือ เพราะเหตุใดชาวญี่ปุ่นถึงต้องยอมรับกฎหมายสูงสุดที่ตนไม่ได้สร้างขึ้นเองจริง ๆ หลังสิ้นสุดยุคสมัยแห่งการยึดครอง พวกอนุรักษนิยมจึงคอยเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐธรรมนูญกันอย่างต่อเนื่อง จนนำมาซึ่งฉายาที่ติดปากชาวญี่ปุ่นบางส่วนว่า “รัฐธรรมนูญที่ถูกยึดเอามา” (Oshitsuke kempo) (ภริ พวงศ์เจริญ, 2558)

แต่ในความเป็นจริงแล้วรัฐธรรมนูญฉบับโชนันนี้ไม่ได้เป็นเพียงผลผลิตของสหรัฐอเมริกาแต่เพียงผู้เดียว หากแต่เกิดจากการเจรจาระหว่างฝ่ายสหรัฐอเมริกา และฝ่ายญี่ปุ่น ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมร่วมกัน ไม่มีฝ่ายใดที่เป็นผู้บงการอย่างเบ็ดเสร็จ

แต่เดิมมาในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น ทางการสหรัฐอเมริกา มีแผนให้ฝั่งญี่ปุ่นทำข้อเสนอของตนออกมาก่อน แล้วค่อยเจรจาปรับเปลี่ยนข้อเสนออีกที เพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างประชาธิปไตยในดินแดนที่ได้ฝากอำนาจสูงสุดไว้กับสมเด็จพระจักรพรรดิมานาน แต่การดำเนินการล่าช้ามาก การร่างรัฐธรรมนูญใช้เวลาถึง 3 เดือน แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญที่ร่างใหม่นั้นยังคงมีเนื้อหาสาระสำคัญที่ไม่ต่างจากรัฐธรรมนูญเมจิมากนัก เพราะดร.มัตซึโมโตะ โจจิ ประธานการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในขณะนั้น เป็นพวกอนุรักษนิยมจัด อีกทั้งเมื่อชาติสัมพันธมิตร⁵อื่น ๆ ที่เคยร่วมรบกับสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มแสดงความสนใจเข้ามากำกับดูแลการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ โดยตั้งใจจะดำเนินการผ่านหน่วยงานใหม่ที่มีชื่อว่า “คณะกรรมการการตะวันออกไกล” (Far Eastern Commission) ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น จะเป็นการให้ชาติพันธมิตรอื่น ๆ โดยเฉพาะสหภาพโซเวียต เข้ามา

---

⁵ คณะกรรมการการตะวันออกไกลประกอบด้วยผู้แทนจากชาติสัมพันธมิตรรวม 11 ชาติ คือ (1) สหรัฐอเมริกา (2) อังกฤษ (3) จีน (4) ออสเตรเลีย (5) แคนาดา (6) ฟิลิปปินส์ (7) เนเธอร์แลนด์ (8) สหภาพโซเวียต (9) ฝรั่งเศส (10) นิวซีแลนด์ และ (11) อินเดีย (มีปากีสถาน และพม่าเข้ามาเพิ่มในภายหลัง)

เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อาจถูกยับยั้งได้ ซึ่งจะทำให้การสร้างประชาธิปไตยในญี่ปุ่นล่าช้า และยืดเวลาการยึดครอง ดังนั้น นายพลแมคอาเธอร์จึงได้แต่งตั้งพลเอกคอร์เทนี วิทนี (Major General Courtney Whitney) พันเอกชาร์ลส์ แอล แคตส์ (Colonel Charles L. Katz) และพันโทมิโล อี. โรเวล (Lieutenant Colonel Milo E. Rowell) เป็นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่น (พงศิทพิย์ เกียรติสทกุล, 2558) เพื่อริบเร่งดำเนินการปรับโครงสร้างและวางรากฐานทางการเมืองในญี่ปุ่นโดยอาศัยช่องโหว่ของข้อตกลง⁶ ภายใต้การตระหนักถึงช่องโหว่สำคัญของข้อตกลงที่เปิดทางให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกา ดำเนินการตราบท่าที่คณะกรรมการอิสระวันออกไกลยังไม่ได้กำหนดกรอบนโยบายที่ชัดเจน และตราบท่าที่การดำเนินการมาจากฝ่ายญี่ปุ่น ทำให้นายพลแมคอาเธอร์เร่งดำเนินการผ่านความร่วมมือกับฝ่ายญี่ปุ่นที่นำโดยนายกรัฐมนตรีชิเดฮาระและโยชิเดะ โดยในขั้นแรก นายพลแมคอาเธอร์ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ของตนดำเนินการ “ร่างรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น” ภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ พร้อมทั้งมอบหลักการสำคัญ เช่น พระจักรพรรดิภายใต้รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนที่ใช้อำนาจผ่านรัฐสภา การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การขยายและรับรองสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของพลเมือง ขึ้นต่อไปคือการเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่นให้ยอมรับการร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว พร้อมทั้งให้ฝ่ายญี่ปุ่นดำเนินการ “ถอดร่าง” ฉบับภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาญี่ปุ่น และให้ดูเหมือนกับว่าฝ่ายญี่ปุ่นเป็น “ผู้ร่าง” ก่อนที่จะมาแปลเป็นภาษาอังกฤษ (ไชยวัฒน์ คำชู และ นิธิ เนื่องจำนงค์, 2559)

ในปี ค.ศ. 1945 ชาวญี่ปุ่นได้เริ่มต้นตัวกับการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ ได้มีการแสดงความคิดเห็นหน้าหนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ หรือแม้กระทั่งป้ายประท้วง ซึ่งนายพลแมคอาเธอร์ ได้เรียกเอาข้อเขียนเหล่านี้ไปพิจารณาเองอย่างถี่ถ้วน สำหรับทางกองบัญชาการสหรัฐอเมริกา แล้วความคิดเห็นที่ทรงอิทธิพลที่สุดจากฝ่ายญี่ปุ่นจะมาในรูปของร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่เสนอบริการโดยพรรคการเมืองระดับชาติ จากที่นักวิชาการบางคนตั้งข้อสังเกต คือ ร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำโดยกองบัญชาการสหรัฐอเมริกานั้นพอมีความคล้ายคลึงกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ชาวญี่ปุ่นเสนอ และในขณะเดียวกัน ร่างรัฐธรรมนูญของชาวญี่ปุ่นก็ยังช่วยให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกา มีความมั่นใจว่าประเทศญี่ปุ่นพร้อมแล้วสำหรับการปกครองแบบเสรีนิยม หากปราศจากร่างรัฐธรรมนูญเหล่านี้

---

⁶ แม้ข้อตกลงจะห้ามไม่ให้ SCAP ภายใต้การนำของแมคอาเธอร์ดำเนินการปรับแก้รัฐธรรมนูญโดยปราศจากความเห็นชอบของคณะกรรมการอิสระวันออกไกล แต่ช่องโหว่สำคัญของข้อตกลง คือ ตราบท่าที่คณะกรรมการอิสระวันออกไกลได้กำหนดกรอบนโยบายที่ชัดเจน SCAP ยังมีพื้นที่ในการดำเนินการ นอกจากนี้ หากการดำเนินการไม่ได้มาจาก “การริเริ่ม” ของ SCAP แต่มาจากฝ่ายญี่ปุ่น บทบาทของคณะกรรมการอิสระวันออกไกลในการควบคุมจะยิ่งน้อยลง (ไชยวัฒน์ คำชู และ นิธิ เนื่องจำนงค์, 2559)

ก็เป็นไปได้ว่า ฝ่ายสหรัฐอเมริกาอาจไม่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญของตนให้มีเนื้อหามุ่งเน้นการปฏิรูปแบบถอนรากถอนโคนเท่ากับที่ปรากฏ

เมื่อแผนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ร่างเสร็จจึงได้เสนอต่อคณะกรรมการของญี่ปุ่น โดยเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของชาวญี่ปุ่น และจะช่วยต้านทานแรงกดดันจากภายนอกที่ต้องการให้พระจักรพรรดิถูกตั้งข้อหาอาชญากรรมสงคราม แน่แน่นอนว่า คณะรัฐมนตรีญี่ปุ่นรู้สึกไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาทำทนายพระราชสถานะ และตัดทอนพระราชอำนาจลงจนไม่เหลืออะไร พระจักรพรรดิจะไม่ทรงมีแม้แต่สิทธิชะลอร่างกฎหมายที่ผ่านรัฐสภามา งบประมาณของสำนักพระราชวังจะต้องถูกตรวจสอบ และได้รับการอนุมัติจากฝ่ายการเมืองก่อน รวมถึงบทบัญญัติที่ห้ามไม่ให้ญี่ปุ่นมีกองทัพเป็นของตัวเอง แต่ความไม่พอใจก็กลับกลายเป็นความกังวลใจ เมื่อคณะรัฐมนตรีเริ่มตระหนักว่า ตนไม่มีทางเลือก ดังที่โยชิชิเกะสรุปไว้ในภายหลังการยอมรับร่างรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา คือ “หนทางเดียวในการพิทักษ์ราชบัลลังก์” เหตุเพราะเนื้อหาของมันน่าจะมีความกำกวมมากพอที่ยังข้อเรียกร้องใด ๆ ในอนาคตที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งอาจมีลักษณะรุนแรงยิ่งกว่า หากประเทศอย่างสหภาพโซเวียตเข้ามามีส่วนแก้ไขรัฐธรรมนูญผ่านคณะกรรมการอิสระทั่วโลก

แต่เมื่อพระจักรพรรดิทรงลงความเห็นสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เมื่อเป็นเช่นนั้น คณะรัฐมนตรีทั้งหมดจึงสามารถลงมติยอมรับข้อเสนอของฝ่ายสหรัฐอเมริกา คณะรัฐมนตรีก็เริ่มแปลร่างรัฐธรรมนูญเป็นภาษาญี่ปุ่น การแปลร่างรัฐธรรมนูญจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาญี่ปุ่นนั้นไม่ได้เป็นเรื่องตรงไปตรงมาแต่อย่างใด ความสับสนไหลทางภาษาเปิดช่องให้ฝ่ายญี่ปุ่นสามารถปรับเปลี่ยนสอดแทรก หรือแม้กระทั่งบงการความหมายของร่างรัฐธรรมนูญได้ ฝ่ายสหรัฐอเมริกา รู้สึกว่า คู่เจรจาของตนเล่นไม่ซื่อ และฉวยโอกาสจากลูกเล่นทางภาษา จึงเกิดการหักท้วงเป็นระยะ ตัวร่างฉบับแปลใหม่ถูกแก้ไขหลายส่วน ขณะที่บางส่วนต้องถูกรื้อเขียนใหม่ การประชุมดำเนินไปแบบไม่ค่อยมีใครยอมใคร จนท้ายที่สุดในเช้าของวันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 1945 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขก็ถูกส่งต่อไปยังคณะรัฐมนตรีญี่ปุ่น และได้มีการลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญ ก่อนจะเปิดเผยร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต่อสาธารณชน ต่อจากนั้นก็มีการแจกแถลงการณ์ของพระจักรพรรดิ ใจความว่า พระองค์ทรงยินดีและทรงรับรองร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้แบบไม่มีเงื่อนไข หลังงานแถลงข่าวยุติลงได้ไม่นาน แมคอาเธอร์ก็ออกแถลงการณ์โดยได้ประกาศยกย่องร่างรัฐธรรมนูญที่มาจาก “การตัดสินใจของพระจักรพรรดิและรัฐบาลญี่ปุ่น” พร้อมอ้างว่า เอกสารดังกล่าวถือกำเนิดขึ้นผ่าน “การประชุมร่วมกันเป็นระยะระหว่างสมาชิกรัฐบาลญี่ปุ่น และกองบัญชาการแห่งนี้” (ภุริ พวงศ์เจริญ, 2558)

วัตถุประสงค์หลักขั้นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังคงเป็นการปฏิรูปญี่ปุ่นให้มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยตกเป็นของชาวญี่ปุ่นทุกคน ขณะที่สมเด็จพระจักรพรรดิถูกลดสถานะให้เป็นเพียง “สัญลักษณ์แห่งรัฐ” (Symbol of the State) ที่ไร้ซึ่งอำนาจทางการเมือง นอกจากนี้

ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มีการรับประกันสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง ตลอดจนมีการห้ามไม่ให้ประเทศญี่ปุ่นครอบครองกองกำลังซึ่งมีศักยภาพในการทำสงคราม

สำหรับมาตรา 9 ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คนส่วนใหญ่คิดว่ามาตรา 9 ที่ห้ามญี่ปุ่นสะสมอาวุธหรือเข้าสู่สงครามเป็นความคิดของแมคอาเธอร์ แต่ที่จริงแล้ว แมคอาเธอร์ได้อธิบายว่า เป็นความคิดของนายกรัฐมนตรีนายชิเดฮาระ เมื่อเขาเข้ามาหารือเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยให้เหตุผลว่า เมื่อญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ยากจน ไม่อาจลงทุนในกิจการทหารได้ ไม่ว่าทางหนึ่งทางใด ประเทศญี่ปุ่นจะมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ซึ่งนายพลแมคอาเธอร์ก็ได้เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2538) จึงได้มีการระบุมตรา 9 นี้ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น ไม่ได้เกิดจากการที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญแต่เพียงผู้เดียว แต่ฝ่ายญี่ปุ่นเองก็ได้ร่วมประชุมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ด้วยเช่นกัน และได้มีการปรับแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยคำนึงถึงพื้นฐาน คือ ดำรงสถาบันจักรพรรดิอยู่ต่อไป และให้สอดคล้องกลับหลักประชาธิปไตย ญี่ปุ่นจะต้องไม่ก่อหรือเข้าสู่สงครามในอนาคต

บทบาทของตัวแสดงทางการเมืองของญี่ปุ่นในช่วงการร่างรัฐธรรมนูญในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสหรัฐอเมริกาเลย ตัวแสดงทางการเมืองที่สำคัญของญี่ปุ่นมีด้วยกัน 3 คนด้วยกัน คือ (1) พระจักรพรรดิอิโรฮิโตะ มีบทบาทในการโอนอ่อน และมีท่าทียืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนผ่านสถานภาพของสถาบันจักรพรรดิภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จะเห็นได้จากการที่จักรพรรดิกล่าวถ้อยคำแถลงตามคำแนะนำของคณะผู้ยึดครองฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อแสดงให้เห็นว่าพระองค์ไม่ใช่ “เทวราชา” หรือพระเจ้า รวมทั้งถ้อยแถลงที่ว่า ญี่ปุ่นควรยึดมั่นในสันติภาพและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากนี้จักรพรรดิอิโรฮิโตะยังแสดงบทบาทเชิงสัญลักษณ์ด้วยการเดินทางไปเยือนนายพลแมคอาเธอร์ที่สำนักงานคณะผู้ยึดครองฝ่ายสัมพันธมิตร (2) นายชิเดฮาระ คิจูโร (Shidehara Kijuro) ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีนในช่วงหลังสงคราม และในช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกาดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญ และ (3) นายโยชิตะ ชิเงรุ (Yoshida Shigeru) ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนในช่วงเวลาถัดมาและมีบทบาทสำคัญในการผ่านร่างรัฐธรรมนูญในสภาไดเอท แม้ว่าทั้งสามตัวแสดงจะไม่เห็นด้วยกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่บางประการ แต่ก็มีความพยายามจะเจรจาเพื่อหาจุดร่วมกัน เพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำไปสู่การบังคับใช้ได้ โดยหลักการสำคัญของความเปลี่ยนแปลงที่ทั้งสามตัวแสดงทางการเมืองของญี่ปุ่นให้การยอมรับตามแนวทางของแมคอาเธอร์และเป็นเงื่อนไขให้สามารถร่วมมือกันได้ คือ การรักษาสถาบันจักรพรรดิ และวางระบบจักรพรรดิภายใต้รัฐธรรมนูญ และการเสียสละสิทธิในการก่อสงคราม (ไชยวัฒน์ คำชู และ นิธิ เนื่องจำนงค์, 2559)

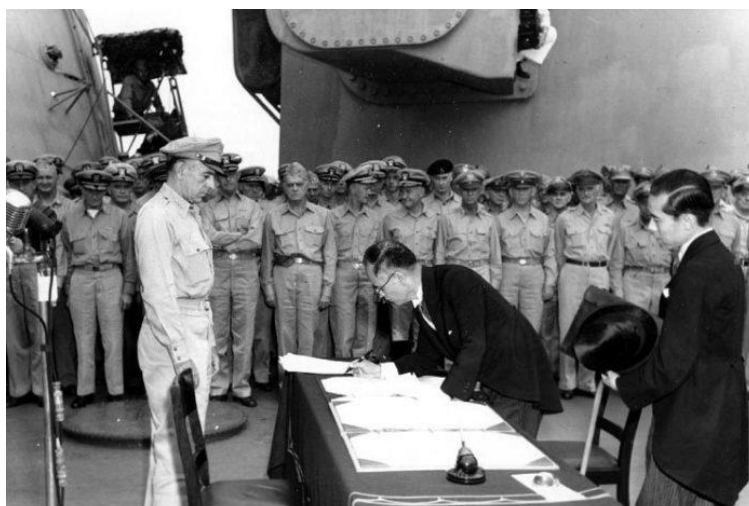
นอกจากการร่วมร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ร่วมกันระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นแล้วนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็เป็รัฐธรรมนูญที่ชาวญี่ปุ่นเห็นดีด้วย เนื่องจากมาตรา 9 ในรัฐธรรมนูญได้ระบุดัง การห้ามมีกองกำลังทหาร และไม่ใ้ญี่ปุ่นเข้าสู่สงครามใด ๆ ประชาชนชาวญี่ปุ่นจำนวนมากที่ เช็ดขยายจากสงคราม จากการเข้าร่วมในสงครามของลัทธิทหารนั้นยอมรับโดยไม่มี การต่อต้านใด ๆ แม้ว่าในภายหลัง พรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party : LDP) ซึ่งได้รับเลือกเป็น พรรครัฐบาลบ่อยที่สุดนับตั้งแต่มีการเลือกตั้งทั่วไปของญี่ปุ่นภายหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง นั้น ได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ มาตรา 9 แต่ทุกครั้งก็จะเกิดเสียงต่อต้านอย่างรุนแรงขึ้นเสมอ ทำให้คาดการณ์ว่าการแก้ไขมาตรา 9 นั้นเป็นไปได้ เพราะประชาชนชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะไม่ใ้การสนับสนุนต่อร่างแก้ไขกฎหมาย ฉบับดังกล่าวแน่นอน (วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล, 2559)

แม้ในปัจจุบันนี้ นายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ (Shinzo Abe) แลลงไว้ตั้งแต่ก่อนเข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีเมื่อปลายปี ค.ศ.2012 ว่า ตนมีแผนจะแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะมาตรา 9 แต่จนทุกวันนี้ กลับปรากฏว่า แผนของเขายังคงห่างไกลจากความเป็นจริงอยู่มากนัก สิ่งเดียวที่อาเบะ ประสบความสำเร็จเห็นจะเป็นการจุดประกายใ้สังคมญี่ปุ่นหันมาถกเถียงเรื่องความจำเป็นในการ แก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างจริงจังอีกครั้ง (ภุริ พวงศ์เจริญ, 2558) รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ที่เมื่อรวมกับพรรคการเมืองพันธมิตรและมีเสียงในทั้ง 2 สภามากกว่า 2 ใน3 ก็สามารถเสนอแก้ไข รัฐธรรมนูญได้ เหลือเพียงแค่การลงประชามติจากประชาชนชาวญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ประชาชนชาวญี่ปุ่นก็ ได้แบ่งเป็น 2 ฝ่าย มีทั้งกลุ่มคนที่เห็นด้วย และกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตราที่ 9 โดยใ้เหตุผลว่า “รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใ้ญี่ปุ่นรอดพ้นจากความขัดแย้งระหว่างประเทศ จนพัฒนา เศรษฐกิจได้ก้าวหน้า พร้อมกลัวว่าหากมีการแก้ไขมาตรา 9 จะใ้รัฐบาลญี่ปุ่นเพิ่มศักยภาพทาง การทหาร และจุดชนวนความขัดแย้งหรือสงครามขึ้นมาได้” (MGR Online, 2560) ทำให้รัฐธรรมนูญ ญี่ปุ่นยังคงไม่มีการแก้ไขใด ๆ และยังคงใ้มาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 70 ปี

บทที่ 4

รัฐธรรมนูญที่เขียนโดยสหรัฐอเมริกา

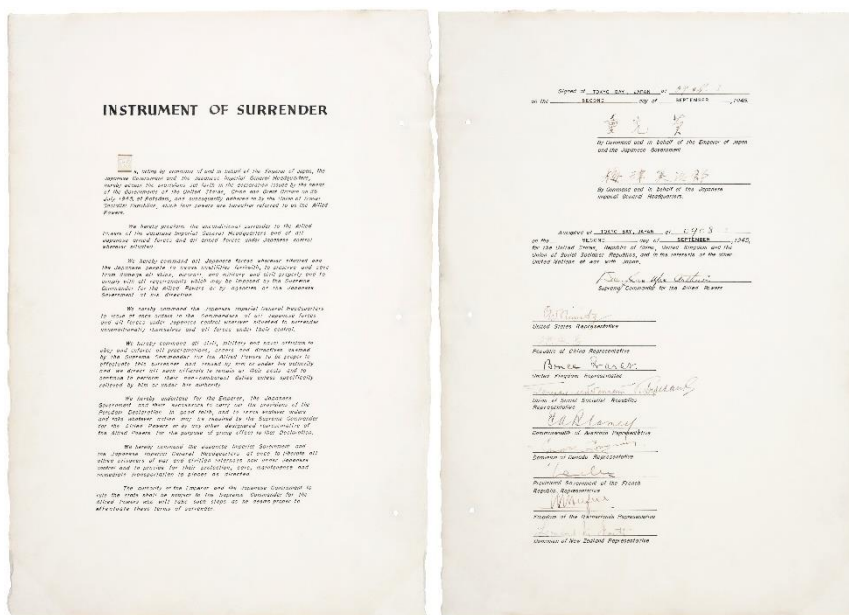
ประเทศญี่ปุ่นมีรัฐธรรมนูญเพียง 3 ฉบับนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 604 - 2011 ฉบับแรก คือ รัฐธรรมนูญฉบับ 17 มาตรา (The Constitution of Seventeen Articles) เป็นรัฐธรรมนูญที่มีการปกครองระบอบราชาธิปไตย โดยเจ้าชายโชโตกุนีประสงค์ให้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ที่นำมาซึ่งความสงบสุข และแก้ไขความขัดแย้งของคนในชาติ รัฐธรรมนูญฉบับที่สอง คือ รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 (Constitution of the Empire of Japan) หรือ รัฐธรรมนูญเมจิ (Meiji Constitution) ในสมัยยุคจักรพรรดิเมจิ ที่เกิดจากการพัฒนาประเทศเพื่อให้หลุดพ้นจากการสูญเสียสิทธิภาพนอกอาณาเขต และการภาษี จากประเทศทางตะวันตกที่มุ่งจะทำให้ประเทศญี่ปุ่นตกเป็นประเทศอาณานิคม และรัฐธรรมนูญฉบับที่สาม คือ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 (The Constitution of Japan, 1946) หรือ รัฐธรรมนูญโชวะ เป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกาภายหลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นเพื่อ ลดอำนาจของจักรพรรดิให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศ และเพื่อลดอำนาจทางการทหารของประเทศญี่ปุ่น รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1947 จนปัจจุบันและยังไม่มีแก้ไข รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ส่งผลให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลง จากเดิมที่เป็นประเทศมหาอำนาจทางการทหาร ได้หลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 มาโมรุ ชิเงมิตสึ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ขณะลงนามในเอกสารยอมจำนนในนามของพระจักรพรรดิ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 1945

ที่มา : Naval Historical Center Photo (2562)

รัฐธรรมนูญฉบับที่สามนี้ เกิดขึ้นภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูที่ประเทศญี่ปุ่น ที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ ในสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงคราม โดยรัฐบาลญี่ปุ่นออกแถลงการณ์เห็นด้วยที่จะยอมรับเงื่อนไขการยอมจำนนตามคำประกาศแห่งพอตสดัม (Potsdam Declaration) ในวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ตามมาด้วยการประกาศยอมแพ้สงครามของพระจักรพรรดิผ่านวิทยุกระจายเสียงในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ก่อนที่ญี่ปุ่นจะลงนามในเอกสารยอมจำนนอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 บนเรือรบมิสซูริของกองทัพสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 2 ต้นฉบับตราสารยอมจำนน

ที่มา : <https://www.ourdocuments.gov/> (2562)

การเข้ามายึดครองของสหรัฐอเมริกา และตั้งกองบัญชาการทหารสูงสุดสำหรับบรรดามหาอำนาจพันธมิตร (Supreme Commander for the Allied Powers, SCAP) โดยมีพลเอกแมคอาเธอร์ (General Douglas MacArthur) เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่รับคำสั่งจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 และปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและการเมืองของญี่ปุ่น การเข้ามายึดครองของสหรัฐอเมริกา และร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้เป็นผลให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นรัฐธรรมนูญที่ลดถอนอำนาจของพระจักรพรรดิและกำลังทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด สหรัฐอเมริกามุ่งมั่นให้การปฏิรูปประเทศญี่ปุ่น ได้มีการวางแผนการปฏิรูปขั้นพื้นฐานเพื่อกำจัดอำนาจทางการเมืองและเสริมสร้างเสรีภาพ ดังนั้น รัฐธรรมนูญเพื่อการคุ้มครองเสรีภาพและการควบคุมอำนาจรัฐจะถูกส่งไปยังประเทศญี่ปุ่นภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกา คนญี่ปุ่น จะเป็นผู้กำหนดกฎหมายพื้นฐานประชาธิปไตยสำหรับประเทศ

นายพลแมคอาเธอร์ จึงได้เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่รัฐมนตรีต่างประเทศในขณะนั้นได้กล่าวว่า “ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งหมด เพียงแต่จำเป็นต้องตีความใหม่เพื่อประยุกต์ให้เข้ากับรัฐธรรมนูญสมัยเมจิ ที่จักรพรรดิมีอำนาจสูงสุด” กรรมการธิการของญี่ปุ่นจึงดำเนินการทันทีเพื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญที่จำเป็นต่อสถานะนิติบัญญัติ คณะกรรมการตะวันออกไกล (Far Eastern Commission : FEC) จึงมีการร่างรัฐธรรมนูญแต่ก็ไม่ได้รับการเห็นชอบ ซึ่งถ้า FEC รับเรื่องของรัฐธรรมนูญ การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อาจถูกยับยั้งได้ ซึ่งจะทำให้การสร้างประชาธิปไตยในญี่ปุ่นล่าช้า และยืดเวลาการยึดครอง นายพลแมคอาเธอร์ จึงสั่งการให้ นายพลคอร์ทนี วิทนีย เตรียมร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับคณะรัฐมนตรี โดยนายพลวิทนีย และเจ้าหน้าที่ได้ส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังคณะรัฐมนตรี สหรัฐอเมริกาได้อธิบายว่า หากคณะรัฐมนตรีไม่ยอมรับหลักการที่ในเอกสาร SCAP แมคอาเธอร์ก็ไม่สามารถที่จะป้องกันการพิจารณาคดีของจักรพรรดิในฐานะอาชญากรสงคราม จากนั้นก็ถูกอ้างถึงในประเทศพันธมิตร นอกจากนี้ วิทนียยังอธิบายว่า หากคณะรัฐมนตรีไม่สามารถนำเอกสาร SCAP มาเป็นพื้นฐานสำหรับการแก้ไขได้ แมคอาเธอร์จะนำเสนอร่างรัฐธรรมนูญนี้ให้กับประชาชนโดยตรง

หลังจากการเจรจาหลายครั้งรวมถึงการประชุมในสำนักงานใหญ่ SCAP คณะรัฐมนตรีญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาก็ได้มีการประกาศร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อวันที่ 6 มีนาคม ค.ศ. 1946 ซึ่งสอดคล้องกับร่าง SCAP เป็นส่วนใหญ่ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่น ประกาศว่าเป็น “กฎหมายสูงสุดของประเทศ และไม่มีกฎหมายบัญญัติในการกระทำการคัดค้านของจักรพรรดิ หรือการกระทำอื่น ๆ ของรัฐบาล หรือบางส่วนที่ขัดต่อบทบัญญัติ ในที่นี้จะต้องมีการบังคับทางกฎหมายหรือความถูกต้อง” บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่ามีพื้นฐานมาจากมาตรากฎหมายสูงสุดในมาตราที่ 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นไม่สามารถแก้ไขได้หากไม่ได้รับความเห็นชอบสองในสามเสียง

นอกจากนี้ การให้สัตยาบันโดยเสียงข้างมากของประชาชนในการลงประชามติอธิปไตยแห่งชาติ ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับเก่าได้จัดให้จักรพรรดิเป็นประมุขของจักรวรรดิ เป็นศูนย์รวมของอำนาจอธิปไตย แต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ คนญี่ปุ่นทำหน้าที่ผ่านตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างถูกต้องในสถานะนิติบัญญัติแห่งชาติ “จงประกาศว่าอำนาจอธิปไตยอยู่กับประชาชนและสร้างรัฐธรรมนูญนี้อย่างมั่นคง จักรพรรดิไม่ได้เป็นประมุขของจักรวรรดิอีกต่อไป กลายเป็นสัญลักษณ์ของรัฐและความเป็นเอกภาพของผู้คนซึ่งได้มาจากตำแหน่งของเขา”

จะเห็นได้ว่าภายใต้การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นนั้นต้องได้รับความเห็นชอบและมีเนื้อหาสอดคล้องกับ SCAP และในการจะแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติที่รับเลือกมาจากประชาชนสองในสามเสียง (Theodore Mc Nelly, 2015)

ดังนั้น รัฐธรรมนูญปี 1945 เป็นไปเพื่อการสร้างญี่ปุ่นให้มีความเป็นประชาธิปไตย โดยเน้นการปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ต่อมารัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกการเรียกว่า “รัฐธรรมนูญโชวะ” โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้แบ่งเป็น 11 หมวด 103 มาตรา และรัฐธรรมนูญนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญ 5 หมวดด้วยกัน คือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วยพระจักรพรรดิ

หมวดที่ 2 ว่าด้วยการประณามสงคราม

หมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

หมวดที่ 4 ว่าด้วยรัฐสภา

หมวดที่ 5 ว่าด้วยรัฐบาล

หมวดที่ 1 ว่าด้วยพระจักรพรรดิ ได้ระบุไว้ว่า “พระจักรพรรดิเป็นเพียงสัญลักษณ์และเอกภาพของประเทศ ดำรงตำแหน่งโดยความต้องการของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย” ทำให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะของพระจักรพรรดิ กล่าวคือ ยังคงมีสถาบันจักรพรรดิอยู่ แต่พระจักรพรรดิเป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศ ไม่มีอำนาจในการสั่งการอย่างเช่นในอดีต สาเหตุที่ต้องลดอำนาจของพระจักรพรรดิ เป็นเพราะหากพระจักรพรรดิยังคงมีอำนาจก็อาจเป็นสาเหตุที่จะนำไปสู่การก่อสงครามได้อีก

หมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องการละทิ้งสงคราม ในมาตรา 9 ซึ่งเป็นมาตราหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศญี่ปุ่นให้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว ได้ระบุไว้ว่า “ประชาชนชาวญี่ปุ่น บรรณาธิปไตยอย่างแท้จริงซึ่งสันติภาพระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งความถูกต้องและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และขอละเว้นโดยนิรันดร์ซึ่งสงครามที่ประกาศโดยอำนาจแห่งรัฐและการข่มขู่ด้วยกำลังรบหรือใช้กำลังรบเป็นวิธีการสำหรับระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ” ทำให้ญี่ปุ่นไม่มีกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีเพียงกองกำลังป้องกันตนเอง (Self-Defense Force : SDF) ซึ่งมีหน้าที่เฉพาะภายในประเทศ ในการป้องกันอธิปไตยเพียงอย่างเดียว และไม่ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการกิจในต่างประเทศ แม้อาจมีภารกิจในต่างประเทศในปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ดังนั้น นโยบายการรักษาความมั่นคงของญี่ปุ่นจึงอยู่ภายในกรอบของรัฐธรรมนูญ และอยู่ภายใต้ข้อตกลงด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา โดยมีกองกำลังทหารบางส่วน ทั้งทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และนาวิกโยธินของสหรัฐอเมริกาเข้าประจำการ ตามฐานทัพต่าง ๆ ทั่วเกาะญี่ปุ่น เพื่อการประสานงาน ดูแลความสงบเรียบร้อย และรักษาความมั่นคงของภูมิภาค (ปัญญา ศรีสิงห์, 2552) จากมาตรา 9 นี้ทำให้ประเทศญี่ปุ่นไม่จำเป็นต้องให้งบประมาณกับกองทัพทางการทหาร จึงทำให้รัฐบาลสามารถให้เงินลงทุนกับการพัฒนาอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างมาก ทั้งยังมีงบประมาณในการพัฒนาเศรษฐกิจอีกด้วย

หมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการแก้ไข ให้สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่แก่ประชาชนชาวญี่ปุ่นอย่างกว้างขวาง ในรัฐธรรมนูญหมวดนี้ได้ระบุไว้ว่า ประชาชนชาวญี่ปุ่นทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยกย่องอย่างเท่าเทียมกัน มีสิทธิที่จะใช้ชีวิต เสรีภาพ ประชาชนชาวญี่ปุ่นทุกคนมีความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติทางการเมือง เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ทางสังคม อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพทางสังคม หรือพื้นฐานเดิมครอบครัว⁷

นอกจากนี้ยังมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอีก ดังนี้

หน้าที่ของประชาชนญี่ปุ่น คือ การเสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้

สิทธิของประชาชนญี่ปุ่น

- มีสิทธิที่จะใช้สิทธิมนุษยชนโดยไม่ถูกขัดขวางใด ๆ และจะได้รับการรับรองให้สิทธิมนุษยชนตกทอดไปสู่รุ่นลูกหลาน
- สิทธิที่จะเพิกถอนผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะเลือกผู้ปกครองของตนได้เมื่อถึงวัยหรือมีอายุครบตามที่กฎหมายเลือกตั้งกำหนดไว้⁸ และให้การเลือกตั้งเป็นความลับ เพื่อคุ้มครองและป้องกันภัยให้กับผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง รวมทั้งให้อิสภาพในการเลือกตั้งแก่ประชาชนชาวญี่ปุ่น
- สิทธิที่จะฟ้องร้องค่าเสียหายจากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ

⁷ ในอดีตญี่ปุ่นมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมในสมัยของเจ้าชายโชโตกุ แบ่งเป็น 12 ชนชั้น ต่อมาสมัยโชกุนโตกุกาวา จนถึงสมัยเมจิแบ่งเป็น 4 ชนชั้น คือ ชนชั้นขุนนางชนชั้นชาวนาชนชั้นเกษตรกร และชนชั้นพ่อค้าชนชั้นพ่อค้า ถือว่าเป็นชนชั้นที่ต่ำสุดในระหว่าง 4 ชนชั้น เพราะเป็นชนชั้นที่ไม่ได้ใช้ความสามารถประกอบอาชีพ เพียงแต่เป็นคนกลางทำหน้าที่นำสินค้าไปแลกเปลี่ยนเงินมาเท่านั้น และยังมีอีกชนชั้นหนึ่งซึ่งไม่ได้ระบุไว้ชัดในสังคมญี่ปุ่นเนื่องจากไม่ได้รับการยกย่อง เพราะมีอาชีพที่น่ารังเกียจ คือกลุ่มชนที่มีอาชีพฆ่าสัตว์ ใช้หนังสัตว์ผลิตเป็นสินค้าชนกลุ่มนี้เรียกกันว่า “ บูราคามิน ” (Burakamin) แม้ในปัจจุบันชนกลุ่มนี้ก็ยังเป็นที่ยังเป็นที่ยังรังเกียจของชาวญี่ปุ่น บางคนจนถึงขนาดมีการทำเป็นบัญชีดำ (Black List) การทำบัญชีดำทำกันอย่างลับ ๆ เพื่อแจกจ่ายไปยังกลุ่มที่รังเกียจด้วยกัน และบางแห่งถึงกับกีดกันไม่ให้มีโอกาทำงานในบริษัทใหญ่ ๆ และบางครอบครัวก็ไม่ยอมให้บุตรสาวแต่งงานกับชายที่มาจากชนชั้นนี้การกระทำเช่นนี้ความจริงแล้วผิดกฎหมายและขัดรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ญี่ปุ่นทุกคนมีความเสมอภาคกันในทุกด้าน (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. 2555)

⁸ กฎหมายเลือกตั้งกำหนดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้คือผู้มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. 2555)

เสรีภาพของประชาชนของญี่ปุ่น

- ประชาชนชาวญี่ปุ่นจะได้รับการรองรับตามรัฐธรรมนูญ
- เสรีภาพในความคิด
- เสรีภาพในการนับถือศาสนา ประชาชนญี่ปุ่นจะนับถือศาสนาใดก็ได้ และมีให้มีการเลือกปฏิบัติต่อศาสนาใดศาสนาหนึ่ง
- เสรีภาพในการเข้าร่วม เข้าสมาคม
- เสรีภาพในการเลือกหรือย้ายที่อยู่อาศัย หรือการย้ายภูมิลำเนาไปอาศัยอยู่ต่างประเทศ และการเปลี่ยนสัญชาติเป็นต่างประเทศ เสรีภาพเลือกอาชีพ
- เสรีภาพทางวิชาการจะได้รับการรับรอง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเทคโนโลยี งานวิจัย และรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐก็ได้ให้การสนับสนุนเงินทุนต่าง ๆ ที่นำมาพัฒนาความรู้ และด้านวิชาการด้านต่าง ๆ ทำให้ประเทศญี่ปุ่น มีความก้าวหน้าทางวิชาการ ที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นสามารถพัฒนาก้าวล้ำกว่าหลายประเทศทั่วโลก
- การคุ้มครองสวัสดิการของประชาชน คือ การแต่งงาน⁹ ซึ่งเกิดจากการยินยอมทั้งฝ่ายชายและหญิง การครองเรือนอยู่ร่วมกันภายใต้ความเสมอภาคกันระหว่างสามี - ภรรยา¹⁰

⁹ ในสังคมญี่ปุ่น แม้ในยุคปัจจุบันก็ยังคงนิยมวิธีการจัดหาคู่ครองโดยพ่อแม่เป็นผู้ชักนำ เรียกว่าโอมิไอ (Omi) ด้วยการจัดหาหรือแนะนำคู่ครองให้กับผู้ที่มาใช้บริการ โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ชายหรือฝ่ายหญิง พ่อแม่จะทำหน้าที่หาประวัติครอบครัวและรายละเอียดต่าง ๆ ของทั้งฝ่ายชายและหญิง มอบให้ทั้งสองฝ่ายนำไปพิจารณา หากพึงพอใจในเบื้องต้นก็จะทำหน้าที่นัดหมายให้ชายและหญิงได้พบทำความรู้จัก และคุ้นเคยกัน หากมีความพึงพอใจต่อกันก็จะนัดเจรจาตกลงเรื่องการแต่งงานกันไป หากไม่มีความพึงพอใจกันก็จะไม่มีการนัดหมายหรือพบปะกันอีก ไม่มีข้อผูกพันหรือพันธกรณีต่อกัน การดำเนินการในลักษณะนี้ปกติจะเป็นความยินยอมของพ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย (วิธีการนี้ส่วนมากจะใช้กับชายหรือหญิงที่ยังไม่มีคู่ครองทั้ง ๆ ที่อยู่ในวัยหรือล่วงเลยวัยอันสมควร) และพ่อแม่จะได้สิ่งตอบแทนเป็นรางวัล (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. 2555)

¹⁰ ครอบครัวชาวญี่ปุ่นนับแต่อดีตเป็นต้นมา จะแบ่งบทบาทความรับผิดชอบระหว่างสามีและภรรยา กัน กล่าวคือ สามีมีหน้าที่รับผิดชอบนอกบ้าน เป็นฝ่ายทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ภรรยาทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลรับผิดชอบภายในบ้าน รวมถึงการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูบุตรโดยไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน สามีจะมอบเงินเดือนหรือเงินที่ทำงานได้ทั้งหมดให้ภรรยาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว และสามีจะรับเงินจากภรรยาเป็นงวด ๆ หรือแต่ละวัน ตามแต่จะตกลงกัน กิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมนอกบ้านเป็นของที่แต่ละฝ่ายไม่ค่อยจะทำร่วมกันนัก โดยเหตุผลที่ผู้หญิงส่วนใหญ่จะมีการศึกษาต่ำกว่าผู้ชาย เนื่องจากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้สูงนัก เพราะถึงอย่างไรใน

- ประชาชนมีสิทธิที่จะอยู่ในมาตรฐานขั้นต่ำของชีวิต รัฐจะต้องดำเนินการเพื่อเป็นสวัสดิการสังคม ความมั่นคง และสุขภาพที่ดีของประชาชน
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องให้เด็กทั้งชายและหญิงได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิและภาระที่จะต้องทำงาน โดยกฎหมายกำหนดอัตราค่าจ้าง และชั่วโมงการทำงาน การพักผ่อนและสภาพการทำงานไว้ และจะไม่มีการใช้แรงงานเด็ก
- สิทธิของแรงงานที่จะรวมกลุ่มกันและต่อรองด้วยวิธีการที่ถูกต้อง ย่อมได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ
- ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของหรือครอบครองทรัพย์สินของตนโดยกฎหมาย และจะนำไปใช้ประโยชน์สาธารณะได้เมื่อได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว

หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องรัฐสภา ระบุไว้ว่า รัฐสภา ประกอบด้วย 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) และสภาที่ปรึกษา (House of Councilors) สมาชิกของทั้งสองสภามาจากการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนของประชาชน คุณสมบัติของสมาชิกสภา และผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะกำหนดโดยกฎหมาย และจะไม่มี การเลือกปฏิบัติใด ๆ ที่มาจากเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศ สถานภาพทางสังคม พื้นฐานทางครอบครัว ภาศึกษา ทรัพย์สิน หรือรายได้ และการเลือกตั้งและวิธีการต่าง ๆ จะกำหนดโดยกฎหมาย รวมทั้งรัฐธรรมนูญหมวดที่ 4 ระบุไว้ในเรื่องของวาระการดำรงอยู่ในตำแหน่งของสมาชิกของทั้งสองสภา การเปิดและปิดสมัยการประชุม การพิจารณาร่างกฎหมาย การควบคุมสมาชิกรัฐสภา และเอกสิทธิและการคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

หมวดที่ 5 ว่าด้วยเรื่องรัฐบาล ระบุไว้ว่า นายกรัฐมนตรีมาจากการแต่งตั้งตามมติรัฐสภาจากบรรดาสมาชิกทั้งหมด ให้ทำหน้าที่หัวหน้าคณะรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหารประเทศ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้งรัฐมนตรีได้ไม่เกิน 20 ตำแหน่ง ตามกฎหมายคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีจะต้องมาจากพลเรือน เนื่องจากอาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้ทหารเข้ามายุ่งและมี

ที่สุดก็จะเป็นเพียงแม่บ้านเท่านั้น วัฒนธรรมเช่นนี้ น่าจะเป็นการแบ่งบทบาทและหน้าที่ในครอบครัวอย่างลงตัว และปฏิบัติเช่นนี้มาเป็นเวลายาวนาน อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ภรรยาจำต้องขวนขวายที่จะช่วยหารายได้เข้าครอบครัวเพิ่มมากขึ้น แต่ด้วยเหตุที่มีการกดขี่ทางหน้าที่การงานของฝ่ายหญิงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้นตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้หญิงส่วนใหญ่จะต้อยกว่าชาย และแม้รัฐธรรมนูญจะให้สิทธิของชาย - หญิงมีความเสมอภาคกันก็ไม่ได้หมายความว่า ในความเป็นจริงจะเป็นเช่นนั้น จึงมีการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคกัน และมีแนวโน้มว่าจะดีขึ้น (สุนีย์ มัลลิกะมาสย์. 2555)

บทบาทกับการบริหารและการเมืองของประเทศ นอกจากนี้ ยังระบุถึงการสิ้นสุดภวณายกรัฐมนตรี
หน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี

ภาพที่ 3 ความรุนแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นหลังเมืองฮิโรชิมาถูกระเบิดด้วยปรมาณู
เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 1945

ที่มา : <https://thematter.co/thinkers/shigeaki-mori-nuclear-hiroshima> (2562)

การพ่ายแพ้ต่อสงครามทำให้ความรู้สึกของชาวญี่ปุ่นจำนวนมากที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลาง
การปรักหักพังของประเทศ การขาดแคลนอาหารและที่อยู่อาศัย การสูญเสียญาติพี่น้อง
และเพื่อนร่วมชาติจากการทำสงครามรุกรานชาติอื่น โดยในช่วงแรก ๆ ของช่วงยุคหลังสงคราม
ชาวญี่ปุ่นจำนวนมากได้คิดใคร่ครวญถึงการกระทำในอดีตของผู้นำของตนเอง รวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ที่
ได้นำพาประเทศไปสู่หายนะ ชาวญี่ปุ่นที่เช็ดขยาดกับสงครามจึงหันไปหา “ประชาธิปไตย” ซึ่ง
ชาวญี่ปุ่นเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “เดอะโมะกุราชี” デモクラシー (demokorashii)
ความรู้สึกดังกล่าวของชาวญี่ปุ่นเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมีส่วนทำการปฏิรูปทางการเมืองและ
ด้านอื่น ๆ ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ดำเนินไปโดยแทบไม่มีการ
ต่อต้านอย่างรุนแรงจากชาวญี่ปุ่น (พวงทิพย์ เกียรติสหัสกุล, 2558)

จากที่กล่าวมาข้างต้น รัฐธรรมนูญทั้ง 5 หมวดนี้ ถือได้ว่ามีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลง
ของประเทศญี่ปุ่นให้มีความเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนชาวญี่ปุ่นต้องการและยอมรับการร่าง
รัฐธรรมนูญโดยสหรัฐอเมริกา ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม กำหนดให้ญี่ปุ่นมีการปกครองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข ตามเจตนารมณ์ของประชาชนชาวญี่ปุ่น รวมทั้งญี่ปุ่นจะต้องยกเลิกระบบศักดินาทุกชนิด และ
ไม่ทำสงครามอีกต่อไป (เพ็ชรี สุมิตร, 2543) ทำให้ประเทศญี่ปุ่นเกิดการพัฒนากว้างขวาง
ทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ที่ทำให้
ประเทศญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 2 ในต้นทศวรรษ 1970 รองจาก
สหรัฐอเมริกา

อีกทั้ง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ร่างขึ้นโดยสหรัฐอเมริกา ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น ไม่ได้เป็นเพียงการยึดเย็ดรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นโดยสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ฝ่ายญี่ปุ่นเองก็มีบทบาทสำคัญยิ่งอยู่เบื้องหลังกระบวนการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับหลังสงคราม พวกเขามีโอกาสต่อรองปรับแก้ หรือแม้แต่บงการเนื้อหาของกฎหมายสูงสุดดังกล่าว (ภุริ พวงศ์เจริญ, 2558) ก่อนที่จะประกาศการประกาศร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อวันที่ 6 มีนาคม ค.ศ. 1946

กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญทั้ง 5 หมวดนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญในการเปลี่ยนแปลงประเทศญี่ปุ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า และมีการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้รับการยอมรับจากประชาชนชาวญี่ปุ่น โดยไม่มีการต่อต้านที่รุนแรง

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นจากการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ภายหลังจากสหรัฐอเมริกาได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1946 และมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1947 ทำให้ประเทศญี่ปุ่นได้รับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก อีกทั้ง สหรัฐอเมริกายังได้มีการฟื้นฟูบูรณะญี่ปุ่นให้มีเสถียรภาพในการเป็นปรกาการเพื่อต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ในซีกโลกตะวันออกอีกด้วย

5.1 การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง

ตามรัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 ในหมวดที่ 1 ได้ระบุว่า พระจักรพรรดิญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่ไม่สามารถล่วงละเมิดได้ พระจักรพรรดิมีอำนาจสูงสุดและใช้อำนาจในทุกด้าน นับตั้งแต่อำนาจสภาสูง เป็นสภานิติบัญญัติ ด้านบริหาร และด้านตุลาการ ทรงมีอำนาจสูงสุดทางการทหาร เป็นผู้บัญชาการทหารบก และทหารเรือ พระจักรพรรดิมีอำนาจในการประกาศสงคราม ประกาศสงบศึก และการลงนามในสนธิสัญญา ครอบคลุมไปถึงการลงโทษ การอภัยโทษ ลำดับยศ ตำแหน่ง และเกียรติคุณในด้านต่าง ๆ แก่ข้าราชการและประชาชน แม้ว่าภายใต้รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 จะมีรัฐสภา โดยมีชื่อที่เรียกว่า “สภาไดเอทแห่งสมเด็จพระจักรพรรดิ (The Imperial Diet)” ประกอบด้วย สภาขุนนาง (House of Peer) ที่มาจากการแต่งตั้งของพระจักรพรรดิจากสมาชิกในราชวงศ์และขุนนางชั้นสูง และสภาผู้แทนราษฎร (House of Representative) ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน¹¹ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าพระจักรพรรดิยังคงมีอำนาจในการควบคุมรัฐสภาอยู่มาก แม้ว่าญี่ปุ่นจะพยายามแก้ไขการปกครองให้ทันสมัยและมีความเป็นประชาธิปไตย

---

¹¹ รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่าผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นผู้ที่ชำระภาษีให้แก่รัฐบาล ตั้งแต่ 15 เยนขึ้นไป ซึ่งในสมัยนั้นมีเฉพาะชาวนาซึ่งเป็นผู้เสียภาษีค่าเช่านาจำนวนประมาณ 5 แสนคน จำนวนดังกล่าวเพิ่มเป็น 1 ล้านคนในปี ค.ศ.1900 เมื่อมีการลดเงินเสียภาษีขั้นต่ำของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็น 10 เยน 1.5 ล้านคนในปี 1905 เนื่องจากมีการเก็บภาษีเพิ่มเป็นพิเศษ และ 3 ล้านคนในปี ค.ศ.1919 เมื่อลดลงเป็น 3 เยน ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้เพิ่มเป็น 12 ล้านคน เมื่อมีการให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนเป็นการทั่วไป เฉพาะเพศชายในปี ค.ศ.1925 (ประศาสน์ ตั้งมติธรรม, 2556)

แต่ความเป็นประชาธิปไตยก็ยังคงอยู่ภายใต้กรอบอำนาจของพระจักรพรรดิอยู่ การใช้อำนาจอธิปไตยของพระจักรพรรดิแม้จะใช้ผ่านรัฐสภาแต่ก็เป็นรัฐสภาที่มีสมาชิกส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้งของพระจักรพรรดิจึงทำให้พระจักรพรรดิยังคงมีอำนาจในการควบคุมรัฐสภาอยู่มาก (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2555) นับได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 ที่ให้อำนาจสูงสุดแก่พระจักรพรรดิ

ในยุคสมัยเมจินี้ กองทัพทางการทหารได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว พร้อม ๆ กับการพัฒนาประเทศในทุกภาคส่วน ตามแนวทางการพัฒนาชาติให้ทันสมัย ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายอิทธิพลของชาติตะวันตก ซึ่งผู้นำญี่ปุ่นหวังเกรงต่อการเข้ามาที่มีอิทธิพลของชาติตะวันตก จึงได้มีปฏิรูปประเทศให้เข้มแข็งที่จะป้องกันต่อภัยคุกคาม กองทัพทางการทหารจึงเป็นกิจการหนึ่งที่เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนา การพัฒนากองทัพอย่างรวดเร็วของญี่ปุ่น มีผลสำคัญต่อบทบาทการเป็นมหาอำนาจทางการทหารของญี่ปุ่น

จากรัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 ในหมวดที่ 1 ทำให้พระจักรพรรดิสามารถที่จะประกาศสงครามได้ทุกเมื่อ และการพัฒนากองทัพอย่างรวดเร็วของญี่ปุ่นนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งให้ญี่ปุ่นมีความสามารถด้านการทหารที่ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก จนสามารถกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางการทหารได้ในที่สุด

การเป็นมหาอำนาจของญี่ปุ่นได้กลายเป็นที่ประจักษ์กับนานาประเทศในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในสงครามญี่ปุ่น - จีน¹² ในปี ค.ศ. 1937 - 1945 และสงครามญี่ปุ่น - รัสเซีย¹³ ค.ศ. 1904 - 1905 ในทั้ง 2 สงครามนี้ญี่ปุ่นได้รับชัยชนะในสงคราม ทำให้ญี่ปุ่นสามารถเข้าไปขยายอิทธิพลเข้าไปยึดครองดินแดนผู้แพ้สงครามได้ ทำให้กระแสความนิยมจากประชาชนชาวญี่ปุ่นต่อกองทัพมีเพิ่มมากขึ้น และผลักดันให้ทหารเริ่มมีการแทรกแซงทางการเมืองเกิดขึ้น

แนวคิดทางทหารนิยมของญี่ปุ่นได้เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลทหารต้องการให้ญี่ปุ่นมีความทัดเทียมกับชาติตะวันตก จึงมีแนวคิดการสร้าง “วงศ์ไพบูลย์แห่งมหาเอเซียบูรพา” แนวคิดดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่สองในเวลาต่อมา

¹²สงครามจีน - ญี่ปุ่น หรือ สงครามญี่ปุ่น-ชิง หรือ สงครามเจี๋ยอู่ เป็นสงครามระหว่างจักรวรรดิชิงกับจักรวรรดิญี่ปุ่นเพื่อครอบครองคาบสมุทรเกาหลี (ศิริพร ดาบเพชร. 2016)

¹³ สงครามญี่ปุ่น - รัสเซีย เป็นสงครามระหว่างญี่ปุ่นและรัสเซีย เพื่อต้องการเข้ามาอิทธิพลในแมนจูเรียและคาบสมุทรเกาหลี (สารานุกรมรัสเซียฉบับย่อ. 2016)

จะเห็นได้ว่าการที่พระจักรพรรดิมีอำนาจสูงสุดทำให้พระจักรพรรดิมีอำนาจที่จะประกาศสงครามใด ๆ หรือการเข้าร่วมสงครามใด ๆ ก็ตาม อีกทั้งการเป็นประเทศมหาอำนาจทางการทหารทำให้ญี่ปุ่นไม่หวั่นเกรงต่อสงครามใด ๆ และพร้อมที่จะทำสงคราม เมื่อเป็นเช่นนั้น เมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาจึงได้ร่างรัฐธรรมนูญปี 1946 หรือ รัฐธรรมนูญโชวะ หมวดที่ 1 และหมวดที่ 2 เพื่อป้องกันมิให้ญี่ปุ่นกลับมาเป็นประเทศมหาอำนาจทางการทหารอีกครั้ง

ภาพที่ 4 สมเด็จพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ ทรงประกาศทางวิทยุกระจายเสียงให้ทหารญี่ปุ่นวางอาวุธและยอมแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไข ในเที่ยงของวันที่ 15 สิงหาคม 1945
ที่มา : [https://mgronline.com/japan/detail \(2558\)](https://mgronline.com/japan/detail (2558))

การเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญโชวะ หมวดที่ 1 ว่าด้วยพระจักรพรรดิ ดังรายละเอียดในมาตราที่ 1 ระบุว่า “พระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์และเอกภาพของประเทศ ทรงดำรงตำแหน่งโดยความต้องการของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย” สาระสำคัญของมาตราที่ 1 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะของพระจักรพรรดิ โดยพระจักรพรรดิเป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของญี่ปุ่นโดยได้มีการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยจากพระจักรพรรดิมาอยู่ที่ประชาชน และได้เปลี่ยนแปลงฐานะของพระจักรพรรดิแล้ว พระจักรพรรดิได้ประกาศแถลงการณ์ที่เรียกว่า “คำประกาศความเป็นปฤชชนธรรมดา” หรือ “Human Declaration” เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1946 คำประกาศนี้มีผลให้ความคิดเกี่ยวกับพระจักรพรรดิมีการเปลี่ยนแปลงจาก “จักรพรรดิที่เป็นเทพ” (divine emperor) กลายเป็น “จักรพรรดิที่

เป็นมนุษย์" (human emperor) มีบทบาทเป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศเท่านั้น พระจักรพรรดิไม่มีอำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาทั้งทางพลเรือนและทหารอีกต่อไป (พวงทิพย์ เกียรติสหัสกุล, 2558)

ภาพที่ 5 มกุฎราชกุมารญี่ปุ่น ทรงอภิเษกกับสามัญชน ผู้เป็นบุตรของนักธุรกิจมั่งคั่ง ในปี ค.ศ. 1959 ซึ่งสะท้อนภาพของสถาบันจักรพรรดิที่มีมโนภาพเป็นปฏุชนมากขึ้น
ที่มา : <https://www.tnews.co.th/religion/310060/การอภิเษกสมรสที่ชาวญี่ปุ่นกล่าวขาน>

ส่วนสาระสำคัญในรัฐธรรมนูญโชวะ บทที่ 2 มาตราที่ 9 ที่ระบุว่า ประชาชนชาวญี่ปุ่นปรารถนาอย่างแท้จริงซึ่งสันติภาพระหว่างประเทศซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งความถูกต้องและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และขอละเว้นโดยนิรันดร์ซึ่งสงครามที่ประกาศโดยอำนาจแห่งรัฐ และการข่มขู่ด้วยกำลังรบหรือใช้กำลังรบเป็นวิธีการสำหรับระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ” ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นไม่มีกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ที่จะส่งผลนำไปสู่การก่อสงครามอีกในอนาคต ตลอดจนศักยภาพที่จะก่อสงครามได้อีก เพื่อเปลี่ยนให้ญี่ปุ่นสู่การปลดทหาร (Demilitarization) และทำให้ญี่ปุ่นสู่ความเป็นประชาธิปไตย (Democratization)

ในยุคหลังสงครามชาวญี่ปุ่นจำนวนมากได้คิดใคร่ครวญอย่างหนักถึงการกระทำในอดีตของผู้นำของตนรวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ที่ได้นำพาประเทศไปสู่ความหายนะ ชาวญี่ปุ่นที่เข็ดขยาดสงครามจึงหันไปหา “ประชาธิปไตย” ซึ่งชาวญี่ปุ่นเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “เดอะโมะกุราชี เดโมクラシー (demokorashii)” ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา

ด้านการปกครองประเทศ การถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยจากพระจักรพรรดิมาอยู่ที่ประชาชน และได้เปลี่ยนแปลงฐานะของพระจักรพรรดิ ตามที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ในรัฐธรรมนูญโชวะในมาตราที่ 6 ยังได้ระบุอีกว่า “พระจักรพรรดิจะแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามความเห็นชอบของสภา และจะแต่งตั้ง

หัวหน้าศาลสูงสุดตามความเห็นชอบของรัฐมนตรี” สะท้อนให้เห็นว่า อำนาจการปกครองที่แท้จริงมาจากสภาที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ตามที่ระบุใน หมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะเลือกผู้ปกครองของตนได้เมื่อถึงวัยหรือมีอายุครบตามที่กฎหมายเลือกตั้งกำหนดไว้ คือ ประชาชนผู้มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ไม่มีในรัฐธรรมนูญเมจิ โดยเฉพาะในกรณีรัฐธรรมนูญมาตราที่ 14 ที่ระบุว่า “ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เพศฐานะ หรือชาติกำเนิด” มาตราที่ 20 ที่ระบุว่า “ทุกคนมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา และรัฐจะไม่ให้การสนับสนุนสิทธิหนึ่งใดเป็นพิเศษ” เป็นต้น (พงศทิพย์ เกียรติสกุศล, 2558) และยังรวมถึงสิทธิอื่น ๆ อีก เช่น สิทธิเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี สิทธิการต่อรองและรวมตัวกันของกรรมกร และสิทธิที่จะได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน ระบบงานยุติธรรมเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารรัฐธรรมนูญใหม่จึงทำให้โครงสร้างทางการเมืองของญี่ปุ่นเปลี่ยนโฉมหน้าไป และเป็นผลให้ประเทศญี่ปุ่นมีเสถียรภาพทางการเมืองตามหลักประชาธิปไตยที่มั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (นิพัทธ์พงศ์ พุมมา, 2553)

การเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญโชวะ ดังตัวอย่างในบทที่ว่าด้วยเรื่อง พระจักรพรรดิ การประณามสงคราม รวมทั้งเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการปฏิรูปทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงญี่ปุ่นไปสู่การเป็นชาติที่มีประชาธิปไตยทางการเมืองเป็นสำคัญ (พงศทิพย์ เกียรติสกุศล, 2558)

จากรัฐธรรมนูญโชวะนี้ ส่งผลให้ญี่ปุ่นเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่มั่นคง โดยการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของญี่ปุ่นได้มีการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยจาก พระมาอยู่ที่ประชาชน และพระจักรพรรดิเป็นเพียงเสมือนสัญลักษณ์ของประเทศและความสามัคคีของประชาชน การเติบโตของพรรคการเมืองได้รับการส่งเสริม สิทธิการออกเสียงเลือกตั้งได้ขยายรวมไปจนถึงผู้ชายและผู้หญิงที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป รัฐสภามีอำนาจสูงสุดเหมือนประเทศตะวันตก

5.2 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญโชวะ บทที่ 2 มาตราที่ 9 ที่ระบุว่า ประชาชนชาวญี่ปุ่นปรารถนาอย่างแท้จริงซึ่งสันติภาพระหว่างประเทศซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งความถูกต้องและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และขอละเว้นโดยนินทรซึ่งสงครามที่ประกาศโดยอำนาจแห่งรัฐและการข่มขู่ด้วยกำลังรบหรือใช้กำลังรบเป็นวิธีการสำหรับระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ” ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นไม่มีกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ทำให้ประเทศญี่ปุ่นต้องพึ่งความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ทางด้านการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงได้ลงนามร่วมกันกับสหรัฐอเมริกาในสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกัน (Mutual Security Pact) เพื่อให้สหรัฐอเมริกาคงกองทัพอยู่ในญี่ปุ่นได้ต่อไป เพื่อช่วยป้องกันอธิปไตยและความมั่นคงในประเทศญี่ปุ่น โดยใน

สนธิสัญญาฯ มีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ (1) ญีปุ่นยอมให้สหรัฐอเมริกา คงฐานทัพบก เรือ อากาศ ไว้ใน ญีปุ่นต่อไป เพื่ออ้างไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงในตะวันออกไกล และปกป้องญีปุ่นให้พ้นจากการ โจมตีจากต่างชาติ รวมทั้งช่วยเหลือญีปุ่นตามที่ญีปุ่นร้องขอในการช่วยจัดการจลาจลภายในซึ่งถูก แทรกแซงจากอำนาจภายนอก (โดยเฉพาะจากพวกคอมมิวนิสต์) และ (2) เจื่อนไซในการกำหนด กิจกรรมทางทหารของสหรัฐอเมริกาต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับความตกลงของทั้งสองประเทศ (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2538)

สนธิสัญญาฯ ดังกล่าว แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงการที่ญีปุ่นยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้า มามีบทบาทสำคัญในการพิทักษ์ความมั่นคงให้กับตนเอง ในกรณีญีปุ่นและสหรัฐอเมริกาลงนามใน สนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกันนั้นน่าจะมีพื้นฐานสำคัญมาจากผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย คือ ในขณะที่ญีปุ่นจะได้อาศัยพึ่งพากองกำลังของสหรัฐอเมริกาในการรักษาอธิปไตยของตน อันจะทำให้ตนเองสามารถทุ่มเทงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกัน สหรัฐอเมริกาก็จะสามารถใช้ดินแดนญีปุ่นเป็นเขตอำนาจของตน ในภาวะที่สหรัฐอเมริกากำลัง ต้องการขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคตะวันออกเพื่อคานอำนาจกับสหภาพโซเวียตและจีน ซึ่งกำลัง ทวีอิทธิพลมากขึ้นในช่วงเริ่มต้นสงครามเย็น

อย่างไรก็ตาม การลงนามในสนธิสัญญาความมั่นคงระหว่างญีปุ่นกับสหรัฐอเมริกาได้นำไปสู่ ข้อถกเถียงถึงข้อดีและข้อเสียของสนธิสัญญาฯ โดยฝ่ายที่สนับสนุนการลงนามในสนธิสัญญาฯ ดังกล่าวมองว่า การมีฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในญีปุ่นนั้นมีประโยชน์ต่อญีปุ่นในแง่ของการรักษา ความปลอดภัยของเส้นทางการลำเลียงสินค้าและวัตถุดิบของญีปุ่น เพราะช่วยให้ญีปุ่นไม่ต้องแบก ภาระค่าใช้จ่ายทางการทหาร ทำให้สามารถนำงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้หลักการ “รัฐธรรมนูแห่งสันติภาพ” มั่นคงยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันญีปุ่นก็จะไม่ตกเป็นเป้าแค้นที่ ให้ สหรัฐอเมริกามาตั้งฐานทัพ เพราะญีปุ่นพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดีกับโซเวียตและปักกิ่ง (ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์, 2542) ความคิดที่สนับสนุนสนธิสัญญาความมั่นคงนี้เป็นการมองบนพื้นฐาน ในแง่ของผลประโยชน์ที่ญีปุ่นจะได้รับ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่ญีปุ่นสามารถทุ่มเทงบประมาณใน การพัฒนาได้เต็มที่ เพราะสหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้รับประกันการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกให้ ญีปุ่นนั่นเอง

ในทางกลับกัน ฝ่ายต่อต้านสนธิสัญญาฯ ดังกล่าวก็มองว่าการที่ญีปุ่นยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้า มาตั้งฐานทัพในญีปุ่นเพื่อสงครามของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นอันตรายต่อญีปุ่นโดยไม่จำเป็น เพราะประเทศที่สหรัฐอเมริกาขัดแย้งด้วย คือสหภาพโซเวียตและจีน ซึ่งในช่วงเวลานั้นก็เป็นประเทศ ที่มีความสัมพันธ์ระดับปกติกับญีปุ่น ผู้ที่เสนอแนวคิดนี้เช่นนายนิชิ ฮารุฮิโกะ อดีตนักการทูตประจำ สถานทูตมอสโกและเอกอัครราชทูตประจำกรุงลอนดอน ระหว่างค. ศ. 1955 - 1957 ที่กล่าวว่า สนธิสัญญาฉบับนี้ “จะเป็นชนวนให้สหภาพโซเวียตและจีน หาเรื่องโจมตีญีปุ่นได้ง่าย” (เพ็ญศรี

กาญจน์มัย, 2538) ความคิดในกลุ่มนี้น่าจะเกิดขึ้นจากความไม่มั่นใจต่อความปลอดภัยของญี่ปุ่นเอง เพราะสหภาพโซเวียตและจีนมีพื้นที่ใกล้เคียงกับญี่ปุ่น ซึ่งทั้งสองชาตินี้มีความพร้อมทางการทหารมากกว่าญี่ปุ่นอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น หากทั้งสองชาตินี้ดำเนินการรุกรานญี่ปุ่นแล้ว ญี่ปุ่นซึ่งไม่มีกองกำลังใด ๆ เป็นของตนเองเลยย่อมไม่สามารถต้านทานการรุกรานได้อย่างแน่นอน

ในที่สุดการถกเถียงดังกล่าวก็นำไปสู่ข้อเสนอในการแก้ไขเนื้อความบางประการในสนธิสัญญาฉบับดังกล่าว ซึ่งประเด็นสำคัญที่ญี่ปุ่นขอแก้ไขเนื้อความในสนธิสัญญาความมั่นคงนี้ก็คือ สหรัฐอเมริกาจะต้องปรึกษากับรัฐบาลญี่ปุ่นก่อนในทุกครั้งที่จะใช้ฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในญี่ปุ่น เพื่อปฏิบัติการในเอเชีย (ดับเบิลยู. จี. บิสลีย์, 2543)

และตั้งแต่หลัง ปีค.ศ.1948 เป็นต้นมา นโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อญี่ปุ่นได้เปลี่ยนจาก “การลงโทษ” เป็น “การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ” เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถพึ่งพาตัวเองได้ และเป็นพันธมิตรที่เข้มแข็งของสหรัฐอเมริกาในการสกัดกั้นการขยายตัวของระบอบคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐอเมริกายังมีแผนการลดภาวะเงินเฟ้อในญี่ปุ่นตามแผนการของดอดจ์ (Dodge Plan) ซึ่งประธานาธิบดีทรูแมนได้ส่งโจเซฟเอ็ม. ดอดจ์ (Joseph M. Dodge) ประธานธนาคารดีทรอยต์เข้ามาแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ และเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของญี่ปุ่นให้เลี้ยงตนเองได้ในเดือนมีนาคม 1949 ดอดจ์ วางแนวนโยบายหลัก ๆ ได้แก่

- 1) สร้างความสมดุลในเรื่องงบประมาณของประเทศเพื่อลดความกดดันจากภาวะเงินเฟ้อ
- 2) งดการให้ยืมเงินของธนาคารเพื่อการปรับปรุงประเทศที่ให้แก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ
- 3) ลดบทบาทของรัฐบาลในการเข้าไปแทรกแซงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเรื่องการค้าและการควบคุมราคา
- 4) สร้างมาตรฐานแลกเปลี่ยนเงินเป็น 360 เยนต่อ 1 เหรียญสหรัฐ
- 5) ฟื้นฟูการค้าระหว่างประเทศโดยผ่านทางเอกชนมากกว่าที่จะผ่านองค์กรการค้าของรัฐบาล (สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม, 2551)

แนวนโยบายของดอดจ์ส่งผลให้ญี่ปุ่นมีเงินทุนและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าจนทำให้งบประมาณของประเทศสมดุลและมีระบบการเงินการคลังที่มั่นคงได้

นอกจากนั้นเพื่อทำให้ญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรที่เข้มแข็งในภูมิภาคเอเชีย หลังจากการลงนามในสนธิสัญญาซานฟรานซิสโก (The San Francisco Treaty) ในปีค.ศ. 1951 แล้วสหรัฐอเมริกายังมีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนการค้าของญี่ปุ่น โดยเฉพาะการค้าในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นด้วยความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาดังกล่าว จึงเปิดโอกาสให้ญี่ปุ่นสามารถส่งสินค้าสำเร็จรูปและการบริการไปยังประเทศที่ตนเคยยึดครอง ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดตลาดให้แก่สินค้าญี่ปุ่น

ต่อมาเมื่อเกิดสงครามเกาหลี ระหว่างปี ค.ศ. 1950 - 1953 เป็นสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เอื้ออำนวยให้ญี่ปุ่นมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนกลายเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกที่สำคัญ เมื่อเกิดการรบระหว่างกองกำลังสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ซึ่งมีกองกำลังของสหประชาชาติที่มีกองทหารของสหรัฐอเมริกาเป็นกำลังในการสนับสนุนที่สำคัญกับกองกำลังของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้สนับสนุน ทั้งนี้เพื่อรักษาอำนาจของตนในคาบสมุทรเกาหลีสงครามครั้งนี้ทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งสินค้าออกให้แก่สหรัฐอเมริกาซึ่งมุ่งทำสงคราม สหรัฐอเมริกาต้องสั่งซื้อเครื่องมือและเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นจำนวนมากให้แก่ทหารอเมริกันและกองทัพของสหประชาชาติที่ทำการรบในสงครามเกาหลี เมื่อเป็นเช่นนี้จึงส่งผลให้อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมโลหะ และอุตสาหกรรมเครื่องอุปโภคบริโภคของญี่ปุ่นขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นการกระตุ้นผลผลิตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเพิ่มมากขึ้นจาก ค.ศ. 1951 โดยญี่ปุ่นได้เงินจากการค้าขายกับสหรัฐอเมริกาถึง 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมากกว่า 800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในค.ศ. 1952 และ ค.ศ. 1953 (สุรางค์ศรี ตันเสียงสม, 2551)

อาจกล่าวได้ว่าสงครามเกาหลีเป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น เพราะเมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงครามเกาหลี นโยบายของสหรัฐที่เคยเน้นการจำกัดกำลังกองทัพของญี่ปุ่นก็เปลี่ยนไปเป็นการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ด้วยการยกเลิกการห้ามผลิตอาวุธ และยังให้ญี่ปุ่นผลิตยุทธโธปกรณ์ เช่น ปืนกลกระสุนปืน รวมทั้งรถบรรทุก รถจี๊ปหลายพันคันที่สหรัฐอเมริกาต้องใช้ในสงครามเกาหลี นอกจากนี้ อุตสาหกรรมเหล็ก สิ่งทอ กระดาษ ป้าย และสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคของญี่ปุ่นที่มีอยู่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ได้รับการฟื้นตัวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ญี่ปุ่นจึงสามารถนำเงินที่ได้จากการส่งออกสินค้าในสงครามเกาหลีไปใช้เป็นเงินทุนในการลงทุนอุตสาหกรรมชนิดอื่น ๆ ต่อไป (พวงทิพย์ เกียรติสหัสกุล, 2558)

จะเห็นว่าจากการรัฐธรรมนูรัฐธรรมนูโซเวียต บทที่ 2 มาตราที่ 9 ที่ระบุไว้ว่า “...ญี่ปุ่นจะไม่จัดให้มีกองกำลังทางบก ทางเรือ และการอากาศ...” (สุรางค์ศรี ตันเสียงสม, 2551) นำไปสู่การลงนามร่วมกันระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาในสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกัน (Mutual Security Pact) ซึ่งจากสนธิสัญญาดังกล่าว จึงทำให้ญี่ปุ่นไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการพัฒนากองทัพเลย จึงได้ทุ่มเทงบประมาณทั้งหมดในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งการที่นโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อญี่ปุ่นได้เปลี่ยนจาก “การลงโทษ” เป็น “การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ” ในช่วงสงครามเกาหลีนั้น ทำให้ญี่ปุ่นสามารถนำเงินที่ได้จากการส่งออกสินค้าให้สหรัฐอเมริกาในการทำสงครามนั้นมาใช้ในการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม

ทั้งสองปัจจัยนี้ เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่เป็นพื้นฐานในการที่ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ จนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 1950

นอกจากนั้น สหรัฐอเมริกายังได้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินและการยกเลิกไชบัทสุ ซึ่งเป็น 2 กรณีสำคัญของการดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของกองบัญชาการสูงสุดฝ่ายพันธมิตรภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา

การปฏิรูปที่ดิน เพื่อเป็นการปลดปล่อยชาวนาให้พ้นจากพันธนาการของเจ้าของที่ดิน หนี้สินภาษี และการเสียเปรียบด้านเศรษฐกิจ ตามรูปแบบของระบบพิวคัลที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยนายชิเดฮาระ คิจูโร (Shidehara Kijuro) เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ได้รับการต่อต้านจากเจ้าของที่ดิน พลเอกแมคอาเธอร์ได้พยายามในเรื่องนี้อย่างมาก จึงส่งนายดับบลิวแมคมาฮอล บอลล์ (W. MacMahon Ball) ตัวแทนจากออสเตรเลียมาศึกษาเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของญี่ปุ่นในเดือนมิถุนายน 1946 และพยายามร่างกฎหมายการถือครองที่ดินใหม่ โดยได้รับความร่วมมือจากชาวนาตลอดจนรัฐบาลญี่ปุ่นผู้เห็นประโยชน์จากการปฏิรูป โดยเฉพาะในสมัยนายโยชิเดะ ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงปี ค.ศ. 1946 – 1947 และปี ค.ศ. 1948 – 1955 โดยยึดหลักการปฏิรูปที่ดินดังนี้

(1) รัฐบาลญี่ปุ่นจะกำจัดอุปสรรคทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงหลักประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้ออกแรงงานทำงานก็ควรได้ผลประโยชน์จากแรงงานของตน

(2) ขายที่ดินราคาถูกให้ชาวนา

(3) ให้ผู้เช่าที่ดินซื้อที่ดินในอัตราที่ตนจะซื้อได้ โดยผ่อนชำระเป็นปี

(4) คุ้มครองชาวนาด้วยกฎหมาย เช่น ให้เครดิตกู้ยืมระยะยาวด้วยดอกเบี้ยต่ำ ประกันราคาช่วยเหลือด้านเทคนิค และให้คำบอกเล่าอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมสหกรณ์ชาวนา เพื่อให้ชาวนาได้ผลประโยชน์จากที่ดินของตนอย่างเป็นธรรม (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2538)

ภาพที่ 6 โยชิเดะ ชิเงรุ (Yoshida Shigeru)

นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ. 1946 – 1947 และปี ค.ศ. 1948 – 1954

ที่มา : <http://perspective.usherbrooke.ca/> (2562)

หลังจากประสบกับความยากลำบากในการผ่านร่างกฎหมายในสภาล่างในค. ศ. 1946 ได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน โดยรัฐบาลจัดให้มีการซื้อที่ดินที่ผู้ใช้ที่จำพวกถือครองโดยเจ้าของที่ดินที่ไม่ได้ทำกินในที่ดินด้วยตนเอง ขายให้กับผู้เช่า หรือชาวนา การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ชาวนาญี่ปุ่นมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองมากขึ้น ส่วนเจ้าของที่ดินได้รับอนุญาตให้ถือครองที่ดินได้ประมาณ 12 โหหรือประมาณ 29. 4 เอเคอร์ในเกาะฮอกไกโด และ 3 โหหรือประมาณ 7. 35 เอเคอร์ในที่อื่น ๆ หากใครมีที่ดินมากกว่านี้จะต้องขายให้แก่รัฐบาลในราคาควบคุมซึ่งต่ำมาก เพื่อรัฐบาลจะได้ขายให้กับผู้อื่นในราคาถูก ผลการดำเนินนโยบายนี้ปรากฏว่าในเดือนสิงหาคม 1950 รัฐบาลสามารถซื้อที่นาจำนวนมากว่าล้านโห และที่ดินในที่สูงอีกประมาณ 8 แสนโหจากเจ้าของที่ดินจำนวน 2. 3 ล้านคน โดยขายให้แก่ผู้เช่าจำนวน 4. 7 ล้านคน การดำเนินการปฏิรูปที่ดินภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกาจึงประสบความสำเร็จ ซึ่งส่งผลให้ชาวนาญี่ปุ่นมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองมากขึ้นจนเหลือชาวนาที่ต้องเช่าที่ดินทำการเพาะปลูกในเดือนสิงหาคม 1950 โดยรวมเพียงร้อยละ 10 จากเดิมในเดือนพฤศจิกายน 1946 มีถึงร้อยละ 45. 95 (สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม, 2551)

การยกเลิกไชบัทสุ การดำเนินการยกเลิกการรวมตัวของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ในลักษณะของไชบัทสุ (zaibutsu) โดยกองบัญชาการสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรเล็งเห็นว่า การผูกขาดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของยักษ์ใหญ่ไชบัทสุเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่กระตุ้นให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่รุกรานประเทศเพื่อนบ้าน และก่อสงครามตั้งแต่ในทศวรรษ 1930 ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลและภาคธุรกิจมีความต้องการแหล่งทรัพยากรและตลาดเพื่อระบายสินค้าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น ดังนั้น ในเดือนเมษายน 1947 กองบัญชาการสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรจึงได้ออกกฎหมายต่อต้านการผูกขาด (Anti-Monopoly Law) ขึ้น โดยมีนโยบายหลักด้วยการทำให้โครงสร้างของไชบัทสุต้องสลายตัวลง ไชบัทสุต้องขายหุ้นส่วนของตนให้คนทั่วไป จนเกิดบริษัทน้อยใหญ่ที่ดำเนินการค้าของตนโดยอิสระภายใต้การคุ้มครองของคณะกรรมการฝ่ายกิจการค้าที่เป็นธรรม และสมาชิกครอบครัวไชบัทสุก็ไม่อาจทำงานให้ห้างร้านที่เดิมเป็นของตนได้อีกต่อไป (เฟื้อศรี กาญจน์มัย, 2538)

ดังนั้น การปฏิรูปที่ดินและการปฏิรูปไชบัทสุ ดังได้กล่าวข้างต้นจึงเป็น 2 กรณีตัวอย่างสำคัญของการดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของกองบัญชาการสูงสุดฝ่ายพันธมิตรภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกาที่ทำให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และยังสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตนนำหน้าประเทศอุตสาหกรรมที่ยิ่งใหญ่ทั้ง 3 ในยุโรป คือ เยอรมนีตะวันตก ฝรั่งเศส และอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1970

5.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรม

การปฏิรูปทางสังคมและวัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การยกฐานะสตรีในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในรัฐธรรมนูญโชวะ ที่สำคัญโดยเฉพาะในมาตราที่ 14 ที่

ระบุว่า “ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนาเพศ และชาติกำเนิด” และในมาตราที่ 24 ที่ระบุว่า “การแต่งงานเป็นเรื่องการตกลงของคู่สมรส ทั้งสามีและภรรยา มีสิทธิเท่าเทียมกัน หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเลือกคู่ครอง และการครอบครองสมบัติ การรับมรดก การเลือกที่อยู่อาศัย การหย่าร้าง และเรื่อง ๆ อื่นในชีวิตสมรส”

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญที่กล่าวมานั้น ส่งผลให้สตรีชาวญี่ปุ่นมีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น เช่น สตรีสามารถออกเสียงเลือกตั้งได้ สตรีสามารถจะเป็นเจ้าของที่ดิน หรือได้รับทรัพย์สินจากบิดามารดา ซึ่งแต่เดิมผู้ที่ได้รับมรดกจากครอบครัว คือ ลูกชายคนโต หรือถ้าไม่มีลูกชายก็จะมอบให้กับลูกเขย หรือลูกชายบุญธรรม และรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ยังให้สิทธิสตรีที่มีปัญหาในชีวิตสมรสในการหย่าร้างได้อีกด้วย

นอกจากนี้ กองบัญชาการสูงสุดฝ่ายพันธมิตรยังยกเลิกศาสนาชินโตในฐานะศาสนาประจำชาติ เพราะตระหนักว่าศาสนาชินโตเป็นเครื่องมือหนึ่งของญี่ปุ่นในการก่อสงครามรุกรานชาติอื่น เพราะบางส่วนของคำสอนของศาสนานี้สามารถปลุกกระตุ้นให้คนญี่ปุ่นมีความหลงชาติว่า “ญี่ปุ่นมีความสูงส่งและมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าชนชาติอื่น ๆ ” เพราะเป็นลูกหลานของเทพเจ้า โดยมีพระจักรพรรดิที่เป็นเทพปกครอง ทำให้คนญี่ปุ่นคิดว่าตนเองมีความชอบธรรมที่จะปกครองชนชาติเอเชียอื่น ๆ ดังนั้น กองบัญชาการสูงสุดฝ่ายพันธมิตรจึงได้มีคำสั่งชี้แจงฐานะของศาสนาชินโตใหม่ ดังนี้

- 1) ห้ามทางการอุดหนุนศาสนาชินโตด้วยประการใด ๆ
- 2) ห้ามใช้ศาสนาชินโตมาปลุกกระตุ้นประชาชนให้รุกรานผู้อื่น
- 3) ยกเลิกการสอนศาสนาชินโตในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในการโฆษณาชวนเชื่อและล้างสมองนักเรียน
- 4) ไม่ใช่เงินงบประมาณของรัฐในพิธีกรรมของศาสนาชินโต
- 5) ห้ามการตีพิมพ์ จำหน่าย แจกจ่ายหนังสือเรื่องหลักพื้นฐานของโครงสร้างรัฐ (Kokutai no Hongi) และเลิกใช้คำว่า “โลกทั้งหมดอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน” (Hakko Ichiu) หรือคำเฉพาะต่าง ๆ ทางศาสนาชินโต ลัทธิทหารนิยม และลัทธิชาตินิยมรุนแรง
- 6) ห้ามใช้ศาสนาในเรื่องการเมือง ทุกศาสนามีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย
- 7) ให้ยุติความเชื่อที่ว่า “จักรพรรดิญี่ปุ่นมีความสูงส่งกว่าประมุขของประเทศอื่น ๆ” (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2538)

อีกทั้ง สหรัฐอเมริกายังดำเนินการปฏิรูปทางด้านสังคมที่สำคัญที่สุดอีกด้านหนึ่ง คือ การปฏิรูปทางการศึกษา สหรัฐอเมริกาต้องการสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้แก่พลเมืองญี่ปุ่น โดยมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนปรัชญาการศึกษาของญี่ปุ่น จึงได้ประกาศใช้กฎหมายพื้นฐานทางการศึกษา (Fundamental Law of Education) ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1947 โดยกฎหมายนี้ระบุถึงการศึกษา

ภาคบังคับแบบให้เปล่า ซึ่งให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันทางการศึกษา มีการจัดการศึกษาภาคบังคับขยายจาก 6 ปีเป็น 9 ปี คือ 6 ปีในชั้นประถม และอีก 3 ปีในชั้นมัธยมต้น

สหรัฐอเมริกายังเปลี่ยนตำราเรียนของกระทรวงศึกษาธิการในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ที่มีเนื้อหาเน้นเรื่องลัทธิชาตินิยม และการมีกล่าวหาว่าพระจักรพรรดิเป็นศูนย์กลางจิตใจของประชาชนเป็นตำราที่มีเนื้อหาสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการสร้างความสงบให้แก่สังคมโลกมากขึ้น ทั้งนี้ ได้ให้เอกชนเป็นผู้ผลิตตำราเรียน โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นเพียงผู้กำหนดโครงสร้างของรายวิชา วิธีการนี้จึงทำให้การผลิตตำราเรียนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีความเป็นอิสระมากขึ้น (สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม, 2551)

อย่างไรก็ตาม หลังการยกเลิกตำราเรียนแบบเก่าของญี่ปุ่นลงแล้ว สหรัฐอเมริกายังสนับสนุนเรื่องความร่วมมือกันระหว่างนักศึกษาชาวอเมริกันกับปัญญาชนญี่ปุ่นรุ่นใหม่ที่ไม่ใช่เจ้าของที่ดิน นักการทหาร และนักการเมือง นักศึกษาและปัญญาชนกลุ่มนี้ร่วมกันปรับปรุงการศึกษาแบบใหม่ให้สอดคล้องกับกฎหมายพื้นฐานทางการศึกษาที่ประกาศใช้โดยกองบัญชาการสูงสุดฝ่ายพันธมิตรในปีค.ศ. 1947 ปรัชญาการศึกษาของญี่ปุ่นจึงเปลี่ยนแปลงไปจาก “การศึกษาที่เน้นอุดมคติทางการทหารและความรักชาติอย่างรุนแรง” เป็น “การศึกษาเพื่อสร้างความสงบให้แก่สังคมโลกและสวัสดิการแก่มนุษยชาติ โดยสร้างรัฐวัฒนธรรมและประชาธิปไตย” รวมทั้งการศึกษาที่มีเพื่อ “พัฒนาบุคลิกภาพความสงบประชาธิปไตยและความร่วมมือระหว่างชาติ” ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่แตกต่างจากในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สองอย่างสิ้นเชิง (สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม, 2551)

นอกจากการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมแล้วนั้น สหรัฐอเมริกายังได้มีการฟื้นฟูบูรณะญี่ปุ่นให้มีเสถียรภาพในการเป็นปรากรเพื่อต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ในซีกโลกตะวันออกด้วย

การฟื้นฟูบูรณะญี่ปุ่นให้มีเสถียรภาพในการเป็นปรากรเพื่อต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ในซีกโลกตะวันออก เกิดเมื่อสหภาพโซเวียตขยายอำนาจและอิทธิพลเข้ายึดครองกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกระหว่าง ค.ศ. 1945 - 1948 จนทำให้ประเทศยุโรปตะวันออกกลายเป็นรัฐบริวารโซเวียต (Soviet Bloc) สหรัฐอเมริกาจึงประกาศหลักการทรูแมน (Truman Doctrine) เพื่อต่อต้านการขยายตัวของระบอบคอมมิวนิสต์ และช่วยเหลือประเทศประชาธิปไตยให้รอดพ้นจากการคุกคามของภัยคอมมิวนิสต์ นโยบายดังกล่าว มีส่วนทำให้ในช่วงปลาย ค.ศ. 1947 กองบัญชาการสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินการยึดครองญี่ปุ่นใหม่ ไปสู่การฟื้นฟูบูรณะญี่ปุ่นให้มีเสถียรภาพในการเป็นปรากรเพื่อต่อต้านระบอบคอมมิวนิสต์ในซีกโลกตะวันออกของสหรัฐอเมริกา (พวงทิพย์ เกียรติสหัสกุล, 2558) ดังนั้น นโยบายการยึดครองของสหรัฐอเมริกาในช่วงนี้จึงเน้นการฟื้นฟูญี่ปุ่นให้เป็นประเทศที่ไฝ่สันติภาพอย่างมั่นคง และเป็นพันธมิตรที่ซื่อสัตย์ของสหรัฐอเมริกา

เมื่อเกิดสงครามเกาหลีในปีค.ศ. 1950 สหรัฐอเมริกาซึ่งมีบทบาทสำคัญในสมรภูมิ จำเป็นต้องแบ่งทหารที่รักษาความสงบเรียบร้อยในญี่ปุ่นไปร่วมรบในสมรภูมิเกาหลี ทำให้กองกำลังของสหรัฐอเมริกา ซึ่งประจำการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยอยู่ในญี่ปุ่นลดจำนวนลงไป ดังนั้น สหรัฐอเมริกา จึงมีนโยบายให้ญี่ปุ่นจัดตั้งหน่วยงานของตนเองขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาความสงบภายในประเทศในสถานการณ์ดังกล่าว ในที่สุดรัฐบาลญี่ปุ่นภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาจึงได้จัดตั้งกองกำลังตำรวจกองหนุนแห่งชาติ (National Police Reserve) ขึ้นโดยให้มีกำลังพล 75, 000 นาย (Hisahiko Okazaki, 1986) เพื่อเป็นกำลังเสริมในการรับมือกับเหตุการณ์ความวุ่นวายที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การรุกรานจากคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศ และการก่อเหตุจลาจลโดยขบวนการคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม กองกำลังนี้ยังมีหน้าที่เพียงรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเป็นหลัก ในขณะที่ภารกิจด้านการรักษาความมั่นคงให้ญี่ปุ่นพ้นจากภัยคุกคามภายนอกก็ยังคงอยู่ภายใต้การรับผิดชอบของกองกำลังสัมพันธมิตรที่นำโดยสหรัฐอเมริกาเช่นเดิม

หลังจากการก่อตั้งกองกำลังตำรวจกองหนุนแห่งชาติแล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นซึ่งตระหนักถึงปัญหาความมั่นคงของตนมากยิ่งขึ้นก็ได้ก่อตั้ง “กองกำลังพิทักษ์ทางทะเล” (Maritime Guard Force) ขึ้นในเดือนเมษายน ค.ศ. 1953 เพื่อป้องกันการรุกรานที่อาจเข้ามาตามแนวชายฝั่ง และในปีเดียวกันยังได้ปรับเปลี่ยนชื่อของ “กองกำลังตำรวจกองหนุนแห่งชาติ” เป็น “กองกำลังความปลอดภัยแห่งชาติ” (National Defense Force) และในที่สุดวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1954 ได้มีจัดวางระบบดูแลความมั่นคงของชาติขึ้นใหม่ โดยได้รวมกองกำลังทั้งทางบกและทางทะเลทั้ง 2 หน่วยงานดังกล่าวเข้าด้วยกัน และเพิ่มกองกำลังทางอากาศเข้าไปด้วยและเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “กองกำลังป้องกันตนเอง (Self-Defense Forces: SDF) (ประเสริฐจิตติ วัฒนพงศ์, 2542) โดยหน่วยงานกองกำลังป้องกันตนเองนี้จะอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานที่เรียกว่าองค์การความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Agency) (Malcolm McIntosh, 1986) เดิม

ในการจัดตั้งกองกำลังดังกล่าว ได้มีการเจรจาระหว่างตัวแทนของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น โดยมีหลักฐานที่กล่าวว่าตัวแทนของรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา คือ นายจอห์น ฟอสเตอร์ ดุลเลส (John Foster Dulles) ได้เรียกร้องให้ญี่ปุ่นจัดตั้งกองกำลังขนาดใหญ่ และพยายามเปลี่ยนแปลงเนื้อหารัฐธรรมนูญมาตราที่ 9 ของญี่ปุ่น ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ร่างขึ้นเอง แต่นายโยชิเดะ ชิเงรุ (Yoshida Shigeru) นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นในช่วงเวลานั้นได้ปฏิเสธข้อเสนอนี้ โดยชี้แจงว่าญี่ปุ่นยังไม่มีปัญหาเรื่องความมั่นคง และญี่ปุ่นเองก็เป็นประเทศแห่งสันติ ดังนั้น หากว่าญี่ปุ่นถูกรุกรานแล้วประชาคมโลกก็ย่อมจะต้องให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ ยังกล่าวว่าญี่ปุ่นยังคงเป็นชาติที่อ่อนแอ การเพิ่มบพัฒนาทางทหารอาจทำให้ประเทศประสบกับความยากลำบาก ยิ่งไปกว่านั้นญี่ปุ่นยังเช็ดขยายต่อพิสัยของสงคราม และหากฟื้นฟูกองทัพก็อาจจะทำให้ความสัมพันธ์กับประเทศ

เพื่อนบ้านเลวร้ายลง และยังขัดกับมาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญโชวะ แนวความคิดของโยชิเดะได้ถูกเรียกขานว่า “ลัทธิโยชิเดะ (Yoshida Doctrine)” ที่มีเนื้อหาสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

(1) เพื่อฟื้นฟูทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายประการแรกของชาติความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจมีความจำเป็นเพื่อจุดมุ่งหมายดังกล่าว

(2) เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในยุทธศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ญี่ปุ่นควรรักษาการติดกำลังอาวุธให้น้อยที่สุด

(3) เพื่อเป็นการประกันความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศญี่ปุ่น ญี่ปุ่นควรจัดฐานทัพสำหรับกองทัพบก เรือ และอากาศของสหรัฐอเมริกา (สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม, 2551)

อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดรัฐบาลญี่ปุ่นก็ต้องยอมทำตามข้อเรียกร้องของสหรัฐอเมริกา แต่จะยอมมีเพียงกองกำลังขนาดเล็ก และยังคงพึ่งพากองกำลังสหรัฐอเมริกา ในการรักษาความมั่นคง ส่งผลให้ในเวลาต่อมาได้มีการลงนามสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างญี่ปุ่นกับอีก 48 ประเทศ ที่นครซานฟรานซิสโก สนธิสัญญานี้จึงเรียกว่า “สนธิสัญญาซานฟรานซิสโก (The San Francisco Treaty) สนธิสัญญานี้ทำให้ญี่ปุ่นได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการ

ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นได้ทำสนธิสัญญาสันติภาพกับสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ แล้ว ญี่ปุ่นก็ไม่มีกองกำลังป้องกันตนเองที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพราะญี่ปุ่นภายใต้แกนนำของโยชิเดะไม่ต้องการรับภาระในการลงทุนด้านการทหารหรือป้องกันประเทศอีกต่อไป แต่จะเน้นการลงทุนเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ญี่ปุ่นจึงลงนามในสนธิสัญญาความมั่นคงและความร่วมมือระหว่างกัน (Treaty of Mutual Cooperation and Security) กับสหรัฐอเมริกา เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยในตะวันออกไกล ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาคงฐานทัพทางทหารของตนในญี่ปุ่นต่อไป โดยฐานทัพใหญ่อยู่ที่เกาะโอกินาวา จนกว่ารัฐบาลญี่ปุ่นจะมีความพร้อมในการป้องกันตนเองได้อย่างเพียงพอ

สนธิสัญญาความมั่นคงและความร่วมมือระหว่างกันฉบับนี้ ทำให้ญี่ปุ่นสามารถดำเนินนโยบายการทูตทางเศรษฐกิจ (economic diplomacy ที่เรียกว่า “keizai gaiko” ได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลกับปัญหาความมั่นคงของประเทศ และยังทำให้ญี่ปุ่นสามารถทุ่มเททรัพยากรในประเทศเกือบทั้งหมดก่อสร้างสร้างตัวทางเศรษฐกิจในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้ในเวลาต่อมา

จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง การปกครอง การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้รัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นโดยสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1945 หรือรัฐธรรมนูญโชวะนั้น เป็นไปเพียงการเปลี่ยนแปลงให้ประเทศญี่ปุ่นสู่ความเป็นประชาธิปไตย ที่ประชาชนชาวญี่ปุ่นต้องการหลังจากที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางการปรักหักพังของประเทศ การขาดแคลนอาหารและที่อยู่อาศัย การสูญเสียญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมชาติจากการทำสงครามรุกรานชาติอื่น

บทที่ 6

ปัจจัยการยอมรับการร่างรัฐธรรมนูญ ของชนชั้นนำและประชาชนชาวญี่ปุ่น

ปัจจัยที่ทำให้ชนชั้นนำและประชาชนชาวญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี 1946 ที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกาโดยมีปัจจัย 5 ประการ

6.1 การต่อรองเจรจาร่วมกัน

ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ เป็นการต่อรองเจรจาร่วมกันของทั้งฝ่ายสหรัฐอเมริกา และฝ่ายญี่ปุ่นเอง ไม่ใช่เป็นการร่างรัฐธรรมนูญโดยฝ่ายอเมริกาเพียงอย่างเดียว อีกทั้ง ตัวแสดงทางการเมืองของญี่ปุ่นก็มีบทบาทสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

6.2 การสร้างประชาธิปไตยในประเทศญี่ปุ่น แต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งสถาบันจักรพรรดิไว้

ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ผ่านการทดลองทางประชาธิปไตย ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1918 – 1932 หรือที่เรียกกันว่าประชาธิปไตยไทโช (Taisho democracy) จนนำมาซึ่งการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่สำคัญหลายประการ รวมทั้งรัฐธรรมนูญ แต่ประชาธิปไตยในญี่ปุ่นเริ่มขึ้นหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946 ที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ร่างให้

ก่อนหน้านั้น ญี่ปุ่นได้มีรัฐธรรมนูญอีกหนึ่งฉบับ คือรัฐธรรมนูญเมจิ ซึ่งเป้าหมายของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ใช่การพัฒนาประชาธิปไตย แต่เป็นการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ ทั้งการรวมศูนย์กลางอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง การพัฒนากองทัพสมัยใหม่ รัฐธรรมนูญเมจินี้ ได้มีการทดลองประชาธิปไตยด้วยการตั้งรัฐสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งจำกัดเฉพาะผู้ชายที่เสียภาษี 15 เยน เป็นระยะเวลา 1 ปี แต่อย่างไรก็ตาม รัฐสภานี้แทบไม่มีบทบาทในการปกครองเลย เมื่อศูนย์กลางอำนาจยังคงอยู่ที่พระจักรพรรดิ (ไชยวัฒน์ คำชู และ นิธิ เนื่องจำนงค์, 2559)

ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ จึงเป็นไปเพื่อสร้างประชาธิปไตยให้เกิดในประเทศญี่ปุ่น แต่ยังคงดำรงอยู่ในหลักพื้นฐาน คือ การดำรงไว้ซึ่งสถาบันจักรพรรดิไว้ คือ พระจักรพรรดิจะไม่อำนาจในการปกครอง อำนาจของพระจักรพรรดิได้ถูกโอนไปสู่ประชาชน นอกจากนั้น ประชาชนก็มีสิทธิเสรีภาพที่มากขึ้น เช่น สตรีมีสิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น

6.3. ผลของรัฐธรรมนูญมาตรา 9

รัฐธรรมนูญมาตรา 9 ที่ห้ามญี่ปุ่นสะสมอาวุธหรือเข้าสู่สงคราม เป็นสิ่งที่ทั้งชนชั้นนำและประชาชนชาวญี่ปุ่นเห็นด้วย เนื่องจากมาตรา 9 ในรัฐธรรมนูญได้ระบุดึงการห้ามมีกองกำลังทหาร และไม่ให้ญี่ปุ่นเข้าสู่สงครามใด ๆ ประชาชนชาวญี่ปุ่นจำนวนมากที่เช็ดขยายจากสงคราม จากการเข้าร่วมในสงครามของลัทธิทหารนั้นยอมรับโดยไม่มี การต่อต้านใด ๆ แม้ว่าในภายหลังพรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party : LDP) ซึ่งได้รับเลือกเป็นพรรครัฐบาลบ่อยที่สุด นับตั้งแต่มีการเลือกตั้งทั่วไปของญี่ปุ่นภายหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะมาตรา 9 แต่ทุกครั้งก็จะเกิดเสียงต่อต้านอย่างรุนแรงขึ้นเสมอ ทำให้คาดการณ์ว่าการแก้ไขมาตรา 9 นั้นเป็นไปได้ เพราะประชาชนชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะไม่ให้การสนับสนุนต่อร่างแก้ไขกฎหมายฉบับดังกล่าวแน่นอน (วิลาลินี ฉายรัตน์ตระกูล, 2559)

อีกทั้ง ผลจากรัฐธรรมนูญมาตรา 9 นี้ ยังทำให้ญี่ปุ่นไม่ต้องใช้งบประมาณในการพัฒนากองทัพ จึงสามารถนำงบประมาณนี้ ไปพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่

6.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญโหวะ

การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีผลจากรัฐธรรมนูญฉบับโหวะนี้ ทำให้ญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่มั่นคง เศรษฐกิจมีการพัฒนาจนสามารถกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา ในทศวรรษ 1970 อีกทั้ง ประชาชนยังได้รับสิทธิเสรีภาพที่มากขึ้น มีความเท่าเทียมเสมอภาคกัน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นผลจากรัฐธรรมนูญโหวะทั้งสิ้น

6.5 ผลของรัฐธรรมนูญที่พิสูจน์มาแล้ว 70 ปี

ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในโลกที่ใช้รัฐธรรมนูญที่ประเทศภายนอกสร้างขึ้นมาให้ แต่ชาวญี่ปุ่นในกระแสหลักต่างก็ยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และชื่นชอบแนวคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมที่ระบุในรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นการเคารพในอธิปไตยของประชาชน เคารพต่อสิทธิมนุษยชน และเรื่องการหลีกเลี่ยงสงคราม

แม้ว่ารัฐบาลของนายกรัฐมนตรี ชินโซ อาเบะจะพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ก็ไม่สามารถทำได้โดยง่าย เมื่อประชาชนส่วนมากไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และผู้มีสิทธิเลือกตั้งในญี่ปุ่นปัจจุบันส่วนมากยังต้องการให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจมากกว่าที่จะมาแก้ไขรัฐธรรมนูญ (ประชาไท, 2560) ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นยังคงใช้รัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกามาจนถึง 70 ปี โดยไม่มีการแก้ไขเกิดขึ้น

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชนชั้นนำ และประชาชนชาวญี่ปุ่นได้ยอมรับการร่างรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นโดยสหรัฐอเมริกา โดยไม่มีการต่อต้านที่รุนแรงใด ๆ แม้ว่าในช่วงแรกในการร่างรัฐธรรมนูญจะมีบางประการในรัฐธรรมนูญที่ไม่เห็นด้วย แต่ทั้งสองประเทศก็สามารถหาจุดร่วมกันในการเจรจาต่อรองได้ และสามารถประกาศใช้ได้ในที่สุด และยังคงใช้รัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกามาจนถึงปัจจุบันโดยไม่มีการแก้ไขใด ๆ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. รัฐธรรมนูญไทย

หมวด 1

พระจักรพรรดิ

มาตรา 1 พระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์แห่งประเทศญี่ปุ่นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนชาวญี่ปุ่น ฐานะดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเห็นพ้องของประชาชนชาวญี่ปุ่นซึ่งดำรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย

มาตรา 2 ราชบัลลังก์เป็นสิ่งที่สืบทอดโดยเชื้อสายการสืบราชบัลลังก์ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

มาตรา 3 พระราชกรณียกิจทั้งปวงของพระจักรพรรดิที่เกี่ยวกับกิจการของรัฐจะต้องได้รับคำแนะนำและความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบต่อการนั้น

มาตรา 4 พระจักรพรรดิจะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับกิจการของรัฐ เฉพาะที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และไม่ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจเกี่ยวกับการปกครองประเทศ

พระจักรพรรดิทรงสามารถมอบหมายพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับกิจการของรัฐดังกล่าวได้ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

มาตรา 5 เมื่อมีการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เทียบบาล ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกิจการของรัฐในพระนามของพระจักรพรรดิในกรณีนี้ให้ใช้ความในวรรคแรกของมาตราก่อนมาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา 6 พระจักรพรรดิทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยการเสนอชื่อของรัฐสภา
พระจักรพรรดิทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาซึ่งเป็นประธานศาลสูงสุด โดยการเสนอชื่อของคณะรัฐมนตรี

มาตรา 7 พระจักรพรรดิ โดยคำแนะนำและความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับกิจการของรัฐดังต่อไปนี้เพื่อประชาชน

1. การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้กฎหมาย คำสั่ง คณะรัฐมนตรี และสนธิสัญญา
2. การเรียกประชุมรัฐสภา
3. การยุบสภาผู้แทนราษฎร
4. การประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกรัฐสภา

5. การให้การรับรองการแต่งตั้งและถอดถอนรัฐมนตรีรวมทั้งข้าราชการอื่น ๆ ตามที่บัญญัติในกฎหมายตลอดจนหนังสือมอบอำนาจและพระราชสาส์นตราตั้ง เอกอัครราชทูตและอัครราชทูต

6. การให้การรองรับการนิรโทษกรรมทั่วไป การนิรโทษกรรมเฉพาะบุคคล การลดหย่อนโทษ การอภัยโทษตลอดจนการคืนสิทธิ

7. การสถาปนาเกียรติยศและพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

8. การให้การรับรองในหนังสือสัตยาบัน รวมทั้งเอกสารทางการทูตอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

9. การรับเอกอัครราชทูตและอัครราชทูตต่างประเทศ

10. การประกอบพระราชพิธี

มาตรา 8 การโอนทรัพย์สินให้แก่ราชสำนัก หรือการที่ราชสำนักรับโอนทรัพย์สิน หรือมอบทรัพย์สินให้โดยเสนาหา ต้องเป็นไปตามความเห็นชอบของรัฐสภา

หมวด 2

การละเว้นซึ่งสงคราม

มาตรา 9 ประชาชนชาวญี่ปุ่น ปราศจากอย่างแท้จริงซึ่งสันติภาพระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งความถูกต้องและเป็นระเบียบเรียบร้อย และขอละเว้นโดยนรีนทร์ ซึ่งสงครามที่ประกาศโดยอำนาจแห่งรัฐและการข่มขู่ด้วยกำลังรบหรือใช้กำลังรบเป็นวิธีการ สำหรับระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความในวรรคก่อน ห้ามมิให้มีไว้ซึ่งทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และกำลังรบอื่น ๆ สิทธิในการเข้าร่วมสงครามมองประเทศไม่เป็นที่ยอมรับ

หมวด 3

สิทธิและหน้าที่ของประชาชน

มาตรา 10 เจื่อนใจที่จำเป็นสำหรับการเป็นประชาชนชาวญี่ปุ่น ให้บัญญัติในกฎหมาย

มาตรา 11 ประชาชนจะไม่ถูกกีดกันจากการได้รับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานทั้งปวง สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญนี้ให้การรับรองต่อประชาชน เป็นสิทธิถาวรอันจะละเมิดมิได้ ซึ่งให้ไว้แก่ประชาชนในปัจจุบันและในอนาคต

มาตรา 12 เสรีภาพและสิทธิที่รัฐธรรมนูญนี้ให้การคุ้มครองต่อประชาชน ประชาชนต้องพยายามรักษาให้คงไว้อย่างเต็มกำลังโดยสม่ำเสมอ และประชาชนจะใช้ตามอำเภอใจมิได้ หากแต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้เพื่อประโยชน์สุขอันร่วมกันของสาธารณะเสมอ

มาตรา 13 ประชาชนทุกคนย่อมได้รับการเคารพในฐานะปัจเจกบุคคล สิทธิของประชาชนในชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความผาสุกภายในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อประโยชน์สุขอันร่วมกันของสาธารณะ ต้องได้รับความเคารพสูงสุดในการออกกฎหมายหรือในการอื่นใดที่เกี่ยวกับการปกครองประเทศ

มาตรา 14 ประชาชนทุกคน มีความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย และจะไม่ถูกกีดกันทางความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม ด้วยเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศฐานะทางสังคมหรือชาติตระกูล

ขุนนางหรือสิ่งอื่นใดในระบบบรรดาศักดิ์ ไม่เป็นที่ยอมรับ

การได้รับการเชิดชูเกียรติ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นเกียรติยศไม่ก่อให้เกิดเอกสิทธิ์ใด ๆ การได้รับเกียรติยศ ทั้งที่ได้รับในปัจจุบันหรือที่จะได้รับในอนาคต จะมีผลเฉพาะเพียงชั่วคนเดียวของผู้ที่ได้รับนั้น

มาตรา 15 การคัดเลือกข้าราชการและการให้ข้าราชการออก เป็นสิทธิเฉพาะของประชาชน

ข้าราชการทั้งหมด คือผู้รับใช้ต่อส่วนรวม มิใช่ผู้รับใช้ของคนเพียงบางส่วน

ในการเลือกตั้งข้าราชการ การเลือกตั้งทั่วไปโดยผู้บรรลุนิติภาวะเป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครอง

ความลับในการลงคะแนนเลือกตั้งทั้งปวงจะละเมิดมิได้ ผู้เลือกตั้งไม่ต้องรับผิดชอบต่อสาธารณะและโดยส่วนตัวต่อการเลือกตั้งกล่าว

มาตรา 16 บุคคลใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องร้องทุกข์โดยสันติเพื่อการขอการทดแทนความเสียหาย การถอดถอนข้าราชการ การประกาศใช้ ยกเลิก หรือแก้ไขกฎหมาย คำสั่ง หรือกฎระเบียบ หรือเรื่องอื่น ๆ และบุคคลใดก็ตาม ย่อมจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติใด ๆ จากการที่ได้ร้องทุกข์ดังกล่าว

มาตรา 17 บุคคลใดก็ตาม เมื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของข้าราชการ สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากรัฐหรือจากองค์กรสาธารณะได้ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

มาตรา 18 บุคคลใดก็ตาม ย่อมไม่ต้องถูกหน่วงเหนี่ยวเยี่ยงทาส และจะไม่ถูกกักขังโดยขัดต่อความสมัครใจเว้นแต่กรณีที่เป็นการลงโทษทางอาญา

มาตรา 19 เสรีภาพทางความคิดและความรู้สำนึกผิดชอบ เป็นสิ่งที่จะละเมิดมิได้

มาตรา 20 เสรีภาพในการถือศาสนา เป็นสิ่งที่ได้รับการรับรองสำหรับบุคคลทุกคน องค์กรทางศาสนาใด ๆ จะขอรับสิทธิจากรัฐ หรือใช้อำนาจทางการเมืองมิได้

บุคคลใดก็ตาม ย่อมไม่ถูกบังคับให้เข้าร่วมการปฏิบัติงานฉลอง พิธีกรรมหรือ กิจกรรมทางศาสนา

รัฐและหน่วยงานของรัฐ จะให้การศึกษาทางศาสนาหรือกระทำการอื่นใดที่เป็น กิจกรรมทางศาสนาไม่ได้

มาตรา 21 เสรีภาพในการชุมนุม การรวมกลุ่ม รวมทั้งการพูด การพิมพ์ และสิ่งใด ทั้งปวงซึ่งเป็นการแสดงออกเป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครอง

การบังคับตรวจแก้ไขจะกระทำมิได้ ความลับในการสื่อสารจะละเมิดมิได้

มาตรา 22 บุคคลใดก็ตาม ย่อมมีเสรีภาพในการตั้งหรือย้ายถิ่นที่อยู่ และเลือกอาชีพ ภายในขอบเขตที่ไม่ขัดประโยชน์สุขอันร่วมกันของสาธารณะ

บุคคลใดก็ตาม ย่อมไม่ถูกละเมิดซึ่งเสรีภาพในการย้ายถิ่นที่อยู่ไปต่างประเทศหรือ การสละสัญชาติ

มาตรา 23 เสรีภาพในด้านวิชาการ เป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 24 การสมรสจะสมบูรณ์เฉพาะเมื่อมีรากฐานจากการเห็นพ้องกันระหว่าง สองเพศ และจะต้องได้รับการชำระไว้ด้วยความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย บนพื้นฐานของการมี สิทธิเท่าเทียมกันระหว่างสามีและภรรยา

การเลือกคู่สมรส สิทธิในทรัพย์สิน การสืบมรดก การเลือกที่อยู่ การหย่า ตลอดจน การสมรส และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว กฎหมายจะต้องบัญญัติโดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของการให้ความเคารพต่อบุคคลและความเท่าเทียมกันโดยพื้นฐานของสองเพศ

มาตรา 25 ประชาชนทุกคนมีสิทธิการดำรงชีวิตในระดับมาตรฐานขั้นต่ำสุดโดยมี สุขภาพดีและมีวัฒนธรรม

รัฐต้องพยายามส่งเสริมและปรับปรุงสวัสดิการสังคม การประกันสังคม และการ สาธารณสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตทุก ๆ ด้าน

มาตรา 26 ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันตามความสามารถ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประชาชนทุกคน มีหน้าที่ในการดำเนินการให้บุตรธิดาในการปกครองของตนได้รับ การศึกษาขั้นมูลฐานตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย การศึกษาภาคบังคับไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

มาตรา 27 ประชาชนทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ในการทำงาน

ระดับมาตรฐานของค่าจ้าง เวลาทำงาน การพักผ่อน และเงื่อนไขในการทำงานอื่น ๆ ให้บัญญัติโดยกฎหมาย จะบังคับใช้งานหนักแก่เด็กมิได้

มาตรา 28 สิทธิในการรวมกลุ่มของคนทำงาน รวมทั้งสิทธิในการเจรจาเป็นกลุ่ม และสิ่งอื่นใดที่เป็นการกระทำการเป็นกลุ่ม เป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 29 สิทธิในทรัพย์สิน จะละเมิดมิได้

เนื้อหาแห่งสิทธิในทรัพย์สิน ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยให้สอดคล้องกับประโยชน์สุขอันร่วมกันของสาธารณะ

ทรัพย์สินส่วนบุคคล สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะได้ ภายใต้การชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม

มาตรา 30 ประชาชนมีหน้าที่เสียภาษีอากร ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

มาตรา 31 บุคคลใดก็ตาม หากมิได้เป็นไปโดยกระบวนการตามที่กฎหมายบัญญัติ ย่อมไม่ถูกรีดรอนซึ่งชีวิตและเสรีภาพ หรือต้องรับโทษทางอาญาอื่น ๆ

มาตรา 32 บุคคลใดก็ตาม ย่อมไม่ถูกรีดรอนซึ่งสิทธิในการนำคดีขึ้นสู่ศาล

มาตรา 33 บุคคลใดก็ตาม ย่อมไม่ถูกจับกุมโดยไม่มีหมายซึ่งออกโดยเจ้าพนักงานกระบวนการยุติธรรมผู้มีอำนาจและระบุดังกล่าวถึงการกระทำความผิดที่เป็นสาเหตุในวันแต่ในกรณีที่ถูกจับกุมเพราะการกระทำความผิดซึ่งหน้า

มาตรา 34 บุคคลใดก็ตาม จะไม่ถูกกักขังหรือกักกัน หากมิได้รับแจ้งเหตุผลในทันที และมีได้รับสิทธิในการจัดหาทนายความในทันที นอกจากนี้ บุคคลใดก็ตาม จะไม่ถูกกักกัน หากไม่มีเหตุผลอันชอบธรรมและหากมีการร้องขอจะต้องแสดงเหตุผลดังกล่าวในศาลโดยเปิดเผยซึ่งตัวบุคคลนั้นเองและทนายความของบุคคลนั้นได้เข้าร่วมอยู่ด้วย

มาตรา 35 บุคคลใดก็ตาม หากไม่มีหมายซึ่งออกโดยเหตุผลอันชอบธรรมและระบุดังกล่าวถึงสถานที่ที่จะตรวจค้นและสิ่งของที่อายัด สิทธิที่จะไม่ให้เข้าไปในเคหสถาน ไม่ให้ถูกตรวจค้นและอายัดเอกสารและสิ่งของในครอบครอง ย่อมจะไม่ถูกละเมิด เว้นแต่กรณีตาม มาตรา 33

การตรวจค้นและอายัดจะดำเนินการโดยหมายแต่ละประเภท ซึ่งออกโดยเจ้าพนักงานกระบวนการยุติธรรมที่มีอำนาจ

มาตรา 36 ห้ามมิให้มีการกระทำทรมานและการลงโทษที่โหดร้ายทางอาญาโดย ข้าราชการอย่างเด็ดขาด

มาตรา 37 ในคดีอาญาทั้งปวง ผู้ต้องหาต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีแบบ เปิดเผยด้วยความรวดเร็ว โดยศาลที่มีความยุติธรรมผู้ต้องหาคดีอาญาย่อมได้รับโอกาสอย่าง เพียงพอในการซักถามพยานบุคคลทั้งหมด และมีสิทธิที่จะให้เรียกพยานบุคคลสำหรับตนเอง โดยวิธีการบังคับ ด้วยค่าใช้จ่ายของทางการ

ผู้ต้องหาคดีอาญาย่อมสามารถจัดหาทนายความที่มีคุณสมบัติได้ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาได้ด้วยตนเองรัฐจะเป็นผู้จัดหาให้

มาตรา 38 บุคคลใดก็ตาม ย่อมไม่ถูกบังคับให้ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง การรับสารภาพที่เกิดจากการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือการรับสารภาพภายหลัง จากที่ถูกกักขังหรือกักกันเป็นเวลานาน ไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้

บุคคลใดก็ตาม หากมีเพียงคำรับสารภาพของตนเองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองเป็น พยานหลักฐานสิ่งเดียว ย่อมไม่อาจถูกพิพากษาว่ามีความผิดหรือถูกลงโทษทางอาญาได้

มาตรา 39 บุคคลใดก็ตาม ย่อมไม่ต้องรับผิดทางอาญาต่อการกระทำที่เป็นสิ่ง ที่ ถูกต้องตามกฎหมายในขณะกระทำนั้น หรือการกระทำที่ได้รับการตัดสินแล้วว่าไม่มีความผิด และย่อมไม่ต้องรับผิดทางอาญาซ้ำต่อการกระทำความผิดเดียวกันนั้นอีก

มาตรา 40 บุคคลใดก็ตาม หลังจากที่ถูกกักขังหรือกักกันแล้ว ต่อมาศาลมีคำ พิพากษาว่าไม่มีความผิด สามารถเรียกร้องค่าทดแทนจากรัฐได้ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

หมวด 4

รัฐสภา

มาตรา 41 รัฐสภาเป็นองค์กรสูงสุดแห่งอำนาจรัฐและเป็นองค์กรนิติบัญญัติเพียง องค์กรเดียวของรัฐ

มาตรา 42 รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

มาตรา 43 สภาทั้งสองประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นตัวแทนของ ประชาชนทั้งปวง

จำนวนสมาชิกของสภาทั้งสอง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 44 คุณสมบัติของสมาชิกสภาทั้งสองและผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตามจะเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม เหล่ากำเนิด การศึกษา ทรัพย์สิน หรือรายได้ มิได้

มาตรา 45 สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดเวลา 4 ปี แต่ในกรณี ที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกภาพดังกล่าวย่อมจะสิ้นสุดลง

มาตรา 46 สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลา 6 ปี และทุก ๆ 3 ปี จะมี การเลือกตั้งสมาชิกใหม่จำนวนครึ่งหนึ่ง

มาตรา 47 เขตเลือกตั้ง วิธีการลงคะแนน และสิ่งอื่นที่เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการ เลือกตั้งสมาชิกของสภาทั้งสองให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 48 บุคคลใดก็ตาม จะเป็นสมาชิกของทั้งสองสภาในเวลาเดียวกันมิได้

มาตรา 49 สมาชิกของสภาทั้งสองจะได้รับเงินรายปีจำนวนหนึ่งจากท้องพระคลัง ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

มาตรา 50 สมาชิกของสภาทั้งสอง นอกเหนือจากที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายย่อมไม่ถูกจับกุมในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา สมาชิกที่ถูกจับก่อนหน้าสมัยประชุม หากสภานั้น ว่างขอ จะต้องได้รับการปล่อยตัวในระหว่างสมัยประชุม

มาตรา 51 สมาชิกของสภาทั้งสองย่อมไม่ต้องรับผิดชอบต่อการแถลงอภิปรายหรือการลงมติในสภา กับบุคคลนอกสภา

มาตรา 52 การประชุมสภาสมัยสามัญของรัฐสภาให้มีการประชุมปีละ 1 สมัย

มาตรา 53 คณะรัฐมนตรีสามารถกำหนดให้มีการเรียกประชุมสภาสามัญวิสามัญของรัฐสภาได้ หากมีการร้องขอของสมาชิกมีจำนวนรวมกันตั้งแต่ 1 ใน 4 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาใดสภาหนึ่ง คณะรัฐมนตรีจะต้องกำหนดให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาดังกล่าว

มาตรา 54 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ จะต้องมีการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 40 วันนับตั้งแต่วันที่ยุบสภา และต้องมีการเรียกประชุมรัฐสภาภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งดังกล่าว

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ วุฒิสภาจะปิดสมัยประชุมไปด้วยในเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในเวลาที่มีความจำเป็นฉุกเฉินของรัฐ คณะรัฐมนตรีสามารถเรียกร้องให้มีการประชุมฉุกเฉินของวุฒิสภาได้

มาตรการที่นำมาใช้ในการประชุมฉุกเฉินตามวรรคก่อน เป็นมาตรการชั่วคราว หากมิได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรภายใน 10 วัน นับแต่เปิดประชุมสภาสมัยถัดไปของรัฐสภาย่อมถือเป็นอันสิ้นผลบังคับ

มาตรา 55 สภาทั้งสอง อาจตัดสินข้อพิพาทเกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิกในแต่ละสภาของตนได้ อย่างไรก็ตามในการตัดสินให้สมาชิกสูญเสียสมาชิกภาพจำเป็นต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากสนับสนุนตั้งแต่ 2 ใน 3 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม

มาตรา 56 สภาทั้งสองจะไม่สามารถดำเนินการเปิดประชุมและลงมติได้ หากไม่มีสมาชิกตั้งแต่ 1 ใน 3 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภาเข้าร่วมประชุม

การประชุมของสภาทั้งสอง ให้ถือเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินข้อวินิจฉัย เว้นแต่จะได้มีการบัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีเสียงสนับสนุนและคัดค้านเท่ากัน ให้ประธานเป็นผู้ชี้ขาด

มาตรา 57 การประชุมของสภาทั้งสองให้เป็นการประชุมโดยเปิดเผย อย่างไรก็ตาม หากสมาชิกตั้งแต่ 2 ใน 3 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมมีมติเห็นชอบ จะเปิดประชุมเป็นการประชุมโดยลับก็ได้

สภาทั้งสองจะเก็บรักษาบันทึกรายงานการประชุมของแต่ละสภาไว้ และต้องเปิดเผยและเผยแพร่ต่อสาธารณะ เว้นแต่สิ่งที่เป็นที่ยอมรับในบันทึกของการประชุมโดยลับนั้นว่า จำเป็นต้องให้เก็บเป็นความลับพิเศษ

หากสมาชิกตั้งแต่ 1 ใน 5 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมร้องขอ จะต้องบันทึกการลงมติของสมาชิกแต่ละคนในบันทึกรายงานการประชุมนั้นด้วย

มาตรา 58 สภาทั้งสองจะเลือกประธานสภาและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของแต่ละสภา

สภาทั้งสองจะกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมและขั้นตอนปฏิบัติต่าง ๆ รวมทั้งระเบียบภายในของตน และสามารถลงโทษสมาชิกที่ฝ่าฝืนระเบียบเพื่อความสงบเรียบร้อยภายในสภาได้ อย่างไรก็ตาม การให้สมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพจำเป็นต้องได้รับมติเสียงข้างมากจากสมาชิกตั้งแต่ 2 ใน 3 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม

มาตรา 59 ร่างกฎหมายจะเป็นกฎหมายเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาทั้งสองแล้ว เว้นแต่จะได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญนี้

ร่างกฎหมายมิได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว แต่ได้รับมติที่แตกต่างไปจากวุฒิสภา เมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ตั้งแต่ 2 ใน 3 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม จะมีผลบังคับเป็นกฎหมาย

บทบัญญัติในวรรคก่อน ไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สภาผู้แทนราษฎรจะร้องขอให้เปิดการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

หลังจากวุฒิสภาได้รับร่างกฎหมายที่ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว หากไม่มีมติภายใน 60 วัน ทั้งนี้โดยไม่นับช่วงเวลาที่ยุติสภาปิดสมัยประชุม ให้สภาผู้แทนราษฎรถือว่าวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบต่อร่างกฎหมายดังกล่าวได้

มาตรา 60 งบประมาณ ต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

ในเรื่องของงบประมาณ หากวุฒิสภามีมติแตกต่างจากสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อได้เปิดประชุมร่วมกันของทั้งสองสภาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแล้ว ยังคงไม่สามารถให้ความเห็นที่พ้องต้องกันอีก หรือหลังจากที่วุฒิสภาได้รับงบประมาณที่ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้วไม่ลงมติภายใน 30 วัน ทั้งนี้โดยไม่นับช่วงเวลาที่ยุติสภาปิดสมัยประชุม ให้ถือเอามติของสภาผู้แทนราษฎรเป็นมติของรัฐสภา

มาตรา 61 การที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาอันเป็นความจำเป็นต่อการทำสนธิสัญญานั้น ให้นำบทบัญญัติในวรรค 2 ของมาตราก่อนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 62 สภาทั้งสองต่างดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับการบริหารประเทศและเพื่อการดังกล่าว ให้สามารถร้องขอให้พยานบุคคลมาปรากฏตัวและให้การ ตลอดจนเสนอหลักฐานบันทึกเอกสาร ต่าง ๆ ได้

มาตรา 63 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่น ๆ ไม่ว่าจะมีความซื่อสัตย์ในสภาทั้งสองหรือไม่ก็ตาม สามารถเข้าร่วมการประชุมเพื่อแถลงเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาได้ทุกเมื่อ นอกจากนั้น หากได้รับการร้องขอให้เข้าร่วมประชุมเพื่อให้คำตอบหรือชี้แจงจะต้องเข้าร่วมประชุมด้วย

มาตรา 64 ให้รัฐสภาจัดตั้งศาลวินัยธร¹ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของสภาทั้งสองทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคำร้องขอให้ถอดถอนผู้พิพากษาออกจากตำแหน่ง

วิธีพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 5

คณะรัฐมนตรี

มาตรา 65 อำนาจบริหารอยู่ที่คณะรัฐมนตรี

มาตรา 66 คณะรัฐมนตรี ประกอบขึ้นด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะและรัฐมนตรีอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ต้องเป็นพลเรือน

คณะรัฐมนตรีต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจบริหาร

มาตรา 67 นายกรัฐมนตรี ให้เสนอชื่อจากบุคคลที่เป็นสมาชิกรัฐสภาโดยการลงมติของรัฐสภา การเสนอชื่อนี้ให้กระทำก่อนบัญญัติอื่น ๆ ทั้งหมด

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีมติแตกต่างกันในการเสนอชื่อ และเมื่อได้เปิดประชุมร่วมกันของทั้งสองสภาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแล้ว ยังคงไม่สามารถได้ความเห็นที่พ้องต้องกันอีก หรือหลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติในการเสนอชื่อแล้ว วุฒิสภาไม่ลงมติในการเสนอชื่อภายใน 10 วัน ทั้งนี้โดยไม่นับช่วงเวลาของรัฐสภาปิดสมัยประชุม ให้ถือเอามติของสภาผู้แทนราษฎรเป็นมติของรัฐสภา

มาตรา 68 ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งรัฐมนตรีอย่างไรก็ตาม รัฐมนตรีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนรัฐมนตรีทั้งหมดจะต้องเลือกจากสมาชิกรัฐสภา

นายกรัฐมนตรีสามารถถอดถอนรัฐมนตรีได้ตามที่ต้องการ

มาตรา 69 ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีการลงมติรับรองบัญญัติไม่ไว้วางใจ หรือมีการลงมติไม่รับรองญัตติไว้วางใจ และไม่ได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรภายใน 10 วัน

มาตรา 70 เมื่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่างลง หรือเมื่อได้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปของสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ

มาตรา 71 เมื่อมีกรณีตามที่บัญญัติไว้ในสองมาตราก่อน ให้คณะรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่

มาตรา 72 นายกรัฐมนตรี เป็นผู้แทนของคณะรัฐมนตรีในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา รายงานเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินและความสัมพันธ์ทางการทูตต่อรัฐสภา รวมทั้งกำกับดูแลหน่วยงานบริหารราชการแผ่นดินทั้งหมด

มาตรา 73 นอกเหนือจากหน้าที่ด้านการบริหารทั่วไปแล้ว คณะรัฐมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. บังคับใช้กฎหมายด้วยความซื่อสัตย์ และดำเนินการบริหารราชการแผ่นดิน
2. ดำเนินการด้านความสัมพันธ์ทางการทูต
3. ทำสนธิสัญญา อย่างไรก็ตาม หากจำเป็นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเป็นการล่วงหน้าหรือภายหลังการทำสนธิสัญญาดังกล่าว แล้วแต่กรณี
4. บริหารงานเกี่ยวกับข้าราชการตามมาตรฐานที่กฎหมายบัญญัติ
5. จัดทำงบประมาณเสนอต่อรัฐสภา
6. ออกคำสั่งคณะรัฐมนตรีเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างไรก็ตามในคำสั่งคณะรัฐมนตรีจะกำหนดบทลงโทษมิได้ เว้นแต่กฎหมายดังกล่าวจะได้ให้อำนาจไว้
7. ตัดสินการนิรโทษกรรมทั่วไป การนิรโทษกรรมเฉพาะบุคคล การลดหย่อน การอภัยโทษตลอดการคืนสิทธิ

มาตรา 74 กฎหมายและคำสั่งของคณะรัฐมนตรีทั้งหมด รัฐมนตรีที่รับผิดชอบต้องเป็นผู้ลงนามและนายกรัฐมนตรีต้องลงนามร่วม

มาตรา 75 รัฐมนตรีจะไม่ถูกฟ้องร้องในระหว่างที่ดำรงตำแหน่ง หากมิได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรีอย่างไรก็ตาม สิทธิในการฟ้องร้องย่อมไม่ถูกกระทบกระเทือนโดยเหตุนี้

หมวด 6

ตุลาการ

มาตรา 76 อำนาจตุลาการทั้งหมด อยู่ที่ศาลสูงสุด และศาลล่างซึ่งจัดตั้งขึ้นตามที่บัญญัติในกฎหมาย

ศาลพิเศษจะจัดตั้งขึ้นมิได้ องค์กรฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอันมีผลเป็นที่สุด

ผู้พิพากษาทั้งหมด ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระด้วยจิตสำนึกที่ดี และมีภาระผูกพันเพียงเฉพาะต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายเท่านั้น

มาตรา 77 ศาลสูงสุด มีอำนาจในการกำหนดข้อความบังคับในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการในการฟ้องร้องคดี ทนายความระเบียบข้อบังคับภายในศาล และการบริหารงานตุลาการ

พนักงานอัยการต้องปฏิบัติตามข้อบังคับที่ศาลสูงสุดกำหนดขึ้น

ศาลสูงสุดสามารถมอบอำนาจในการกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับศาลล่างดำเนินการได้

มาตรา 78 ผู้พิพากษาย่อมไม่ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหากมิใช่ด้วยการขับไล่ของประชาชน เว้นแต่กรณีที่ถูศาลพิพากษาว่าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เนื่องจากความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ การลงโทษผู้พิพากษาเนื่องจากการกระทำความผิด จะดำเนินการโดยองค์กรฝ่ายบริหารมิได้

มาตรา 79 ศาลสูงสุด ประกอบขึ้นด้วยผู้พิพากษาซึ่งเป็นประธานและคณะผู้พิพากษาอื่น ๆ ตามจำนวนที่บัญญัติโดยกฎหมาย ผู้พิพากษาดังกล่าวยกเว้นผู้พิพากษาซึ่งเป็นประธาน คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง

การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลสูงสุด ให้สอบถามและขอความเห็นชอบจากประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปขอสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกภายหลังการแต่งตั้งนั้น นับเวลาจากนั้นอีก 10 ปี ให้สอบถามและขอความเห็นชอบจากประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกหลังจากนั้นอีก และภายหลังจากนั้นให้ดำเนินการด้วยวิธีเดียวกันนั้นอีก

กรณีตามวรรคก่อน หากเสียงข้างมากของผู้ลงคะแนนเห็นชอบให้ถอดถอนผู้พิพากษาคคนใด ผู้พิพากษาคคนนั้นย่อมถูกถอดถอน

ข้อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสอบถามและขอความเห็นชอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้พิพากษาของศาลสูงสุด จะเกษียณอายุราชการเมื่อถึงอายุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้พิพากษาของศาลสูงสุดทั้งหมด จะได้รับค่าตอบแทนจำนวนหนึ่งเป็นประจำตามกำหนดเวลา ค่าตอบแทนดังกล่าวจะถูกลดจำนวนลงมิได้ตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

มาตรา 80 ผู้พิพากษาของศาลล่าง คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งจากบัญชีรายชื่อบุคคลที่ศาลสูงสุดเสนอ ผู้พิพากษาดังกล่าวมีวาระการดำรงตำแหน่ง 10 ปี และอาจถูกแต่งตั้งซ้ำอีกได้ แต่จะเกษียณอายุราชการเมื่อถึงอายุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้พิพากษาของศาลล่างทั้งหมด จะได้รับค่าตอบแทนจำนวนหนึ่งเป็นประจำตามกำหนดเวลา ค่าตอบแทนดังกล่าวจะถูกลดจำนวนลงมิได้ตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

มาตรา 81 ศาลสูงสุดเป็นศาลชั้นสุดท้ายซึ่งมีอำนาจในการตัดสินให้เป็นที่สุดว่ากฎหมาย คำสั่ง กฎข้อบังคับ หรือการดำเนินการใด ๆ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือไม่

มาตรา 82 การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ให้ดำเนินการในศาลโดยเปิดเผย

เมื่อผู้พิพากษาทั้งหมดเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ว่ากรณีจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของสาธารณชน ศาลอาจดำเนินการพิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผยได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดทางการเมือง ความผิดที่เกี่ยวกับการพิมพ์ หรือคดีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของประชาชน ซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยหมวด 3 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ จะต้องกระทำโดยเปิดเผยเสมอ

หมวด 7

การคลัง

มาตรา 83 อำนาจในการบริหารการคลังของรัฐ จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมติของรัฐสภา

มาตรา 84 การเรียกเก็บภาษีอากรแบบใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงภาษีอากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน จำเป็นต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 85 การใช้จ่ายเงินของรัฐ หรือการก่อภาระหนี้แก่รัฐ จำเป็นต้องเป็นไปตามมติของรัฐสภา

มาตรา 86 คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำงบประมาณของทุกปีงบประมาณเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรับการพิจารณาและขอมติ

มาตรา 87 เพื่อเป็นการสมทบให้กับงบประมาณที่ประมาณการได้ยากและซึ่งเป็นประมาณการไว้ไม่เพียงพอ อาจมีการจัดตั้งเงินค่าใช้จ่ายสำรองขึ้นโดยมติของรัฐสภาได้ และให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบในการใช้จ่ายเงินนี้

การใช้จ่ายเงินค่าใช้จ่ายสำรองทั้งปวง คณะรัฐมนตรีจะต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาภายหลังจากการใช้ด้วย

มาตรา 88 ทรัพย์สินทั้งปวงของราชสำนักเป็นของรัฐ ค่าใช้จ่ายทั้งปวงของราชสำนักต้องประมาณการไว้ในงบประมาณและได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

มาตรา 89 เงินแผ่นดินและทรัพย์สินอื่น ๆ ของราชการจะใช้จ่ายหรือจัดสรรเพื่อการใช้การแสวงหาผลประโยชน์หรือการบำรุงรักษา ให้แก่องค์กรหรือกลุ่มทางศาสนาหรือกิจกรรมทางการกุศล การศึกษา หรือสาธารณประโยชน์ที่มีได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการมิได้

มาตรา 90 บัญชีรายรับและรายจ่ายของรัฐทั้งหมด สำนักงานตรวจสอบบัญชีต้องทำการตรวจสอบทุกปี คณะรัฐมนตรีต้องนำบัญชีดังกล่าวพร้อมรายงานการตรวจสอบบัญชีเสนอต่อรัฐสภาในปีงบประมาณถัดไป

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตรวจสอบบัญชีให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 91 คณะรัฐมนตรีต้องรายงานสภาวะการคลังของรัฐต่อรัฐสภาและประชาชนเป็นประจำอย่างน้อยปีละครั้ง

หมวด 8

การปกครองตนเองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 92 ข้อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยให้สอดคล้องกับหลักแห่งการปกครองตนเองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 93 ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จัดตั้งสภาขึ้นเป็นองค์กรสำหรับการประชุมเรื่องต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

หัวหน้าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นรวมทั้งเจ้าพนักงานอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้เลือกตั้งโดยตรง

มาตรา 94 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินและบริหารงานธุรการขององค์กร ตลอดจนบริหารราชการ และสามารถประกาศใช้ข้อบังคับต่าง ๆ ภายในขอบเขตที่กฎหมายให้ไว้ได้

มาตรา 95 กฎหมายพิเศษที่ใช้บังคับเฉพาะกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแห่งใดแห่งหนึ่ง หากมิได้รับความเห็นชอบเกินกว่ากึ่งหนึ่งในการลงคะแนนเสียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ รัฐสภาจะประกาศใช้กฎหมายนั้นมิได้

หมวด 9

การแก้ไข

มาตรา 96 การแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อสมาชิกมีจำนวนตั้งแต่ 2 ใน 3 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกสภาทั้งหมดของแต่ละสภาได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ให้รัฐสภาจัดทำร่างเสนอต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนให้การรับรอง การให้การรับรองนี้ต้องได้รับเสียงสนับสนุนเกินกว่ากึ่งหนึ่งจากการลงคะแนนในการลงประชามติพิเศษหรือการลงคะแนนในการเลือกตั้งซึ่งรัฐสภาเป็นผู้กำหนด

เมื่อได้รับการรับรองเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามวรรคก่อนแล้ว พระจักรพรรดิในนามของประชาชน จะทรงประกาศใช้โดยพลัน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญนี้

หมวด 10

กฎหมายสูงสุด

มาตรา 97 สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานซึ่งรัฐธรรมนูญนี้ให้การคุ้มครอง เป็นผลจากความพยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพเป็นเวลานานปีของมวลมนุษยชน สิทธิเหล่านี้ได้ผ่านการทดสอบเป็นจำนวนมากในอดีต และเป็นสิ่งที่ได้รับการไว้วางใจจากประชาชนในปัจจุบันและอนาคตว่าเป็นสิทธิอันเป็นนิรันดร์ที่จะล่วงละเมิดมิได้

มาตรา 98 รัฐธรรมนูญนี้เป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐ กฎหมาย คำสั่ง กฎชฎีกา และการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับกิจการของรัฐ ไม่ว่าทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งส่วนใด หากขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ย่อมไม่มีผลบังคับ

สนธิสัญญาที่ประเทศญี่ปุ่นได้ทำไว้และกฎหมายที่ญี่ปุ่นได้ทำไว้ระหว่างประเทศ ต้องได้รับความเชื่อถือและเคารพอย่างซื่อสัตย์

มาตรา 99 พระจักรพรรดิหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภาผู้พิพากษาหรือข้าราชการอื่น ๆ มีหน้าที่ต้องเคารพและปกป้องรัฐธรรมนูญนี้

หมวด 11

บทบัญญัติเสริม

มาตรา 100 รัฐธรรมนูญนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันพ้นกำหนดเวลา 6 เดือน นับจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป

การออกกฎหมายที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และวิธีการเรียกประชุมรัฐสภาตลอดจนขั้นตอนการเตรียมการที่จำเป็นสำหรับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ สามารถดำเนินการได้ก่อนกำหนดเวลาตามวรรคก่อน

มาตรา 101 เมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตราบใดที่ยังมิได้มีการจัดตั้งวุฒิสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นรัฐสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นรัฐสภา จนกว่าวุฒิสภาจะจัดตั้งขึ้น

มาตรา 102 ให้สมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้มีอายุสมาชิกภาพ 3 ปี การกำหนดตัวสมาชิกดังกล่าวให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา 103 ให้รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้พิพากษาที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ตลอดจนข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งตรงกับตำแหน่งที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญนี้ ไม่สูญเสียตำแหน่งของตนจากผลของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้รับหน้าที่ต่อแล้ว ย่อมต้องสูญเสียตำแหน่งนั้น ๆ ไป (สุตา วิศรุต พิชญ์. 2541)

ภาคผนวก ข. สนธิสัญญาซานฟรานซิสโก (Treaty of San Francisco)

ภาพที่ 7 นายกรัฐมนตรีโยชิเดะ ชิเงรุ (Yoshida Shigeru) พร้อมด้วยคณะผู้แทนญี่ปุ่น ขณะลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่น (Treaty of Peace with Japan) หรือ “สนธิสัญญา ซานฟรานซิสโก” (Treaty of San Francisco) เมื่อวันที่ 8 กันยายน 1951
ที่มา : <http://jimotopress.net/politics-and-economy>

“สนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่น” หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “สนธิสัญญาซานฟรานซิสโก” (Treaty of San Francisco) หรือ “สนธิสัญญาสันติภาพซานฟรานซิสโก” (San Francisco Peace Treaty) เป็นสนธิสัญญาระหว่างญี่ปุ่นกับฝ่ายประเทศมหาอำนาจพันธมิตรรวม 48 ประเทศจาก 51 ประเทศที่เข้าร่วมประชุม โดยเชกโกสโลวะเกีย โปแลนด์ และสหภาพโซเวียตปฏิเสธที่จะลงนาม¹⁴

¹⁴ สหภาพโซเวียตปฏิเสธที่จะลงนามเนื่องจาก (1) ร่างสัญญาไม่มีมาตราใดรับประกันไม่ให้ญี่ปุ่นสร้างรัฐทหารขึ้นอีก (2) รัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุม ทั้งที่จีนถูกญี่ปุ่นย่ำยีอย่างย่อยยับ (3) สหภาพโซเวียตไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการร่วมร่างสนธิสัญญา (4) ร่างสนธิสัญญา กำหนดให้กองทัพสหรัฐอเมริกาสามารถตั้งฐานทัพในญี่ปุ่นและเปิดโอกาสให้ญี่ปุ่นร่วมมือทางทหารในการต่อต้านสหภาพโซเวียต (5) ร่างสนธิสัญญาเป็นการละเมิดสิทธิของจีนในไต้หวัน และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก (6) หมู่เกาะจำนวนไม่น้อยของญี่ปุ่นถูกยกให้เป็นดินแดนของสหรัฐอเมริกาทั้ง ๆ ที่สหรัฐอเมริกาไม่มีสิทธิชอบธรรมในการอ้างสิทธิเหนือดินแดนเหล่านั้น (7) ร่างสนธิสัญญาได้ละเมิดข้อตกลงแห่งยัลตา (Yalta Agreement) โดยไม่ยอมรับอำนาจอธิปไตยของสหภาพโซเวียตเหนือหมู่เกาะสะระดินใต้ (South Sakhalin) และหมู่เกาะคูริล (Kurl) (ในประเด็นนี้เมื่อร่างสนธิสัญญาฯ ได้รับ

(ส่วนเงินไม่ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม แต่ได้แยกทำสนธิสัญญาสันติภาพใน ค. ศ. 1952) จัดทำใน 4 ภาษาด้วยกันคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน และญี่ปุ่น ฉบับภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า “Nihon-koku tonon Heiwa-Joyaku” มีทั้งสิ้น 7 บท 27 มาตรา นายโยชิชิเกะ ชิเงรุ (Yoshida Shigeru) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเป็นผู้แทนของญี่ปุ่นลงนามอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 8 กันยายน 1951 ณ War Memorial Opera House เมืองซานฟรานซิสโกมล รัฐแคลิฟอร์เนีย สนธิสัญญาฯ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 เมษายน 1952 โดยอิงหลักกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Charter) และคำประกาศสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

สนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่นไม่เพียงยุติสงครามโลกครั้งที่สองอย่างเป็นทางการระหว่างญี่ปุ่นกับฝ่ายสัมพันธมิตรเท่านั้น แต่ยังทำให้ระบบจักรวรรดิสิ้นสุดลงด้วย ทั้งทำให้การยึดครองญี่ปุ่นของสหรัฐอเมริกา (Japanese Occupation) ที่มีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 ยุติลง พร้อมกันนั้นก็ทำให้ญี่ปุ่นได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ (full sovereignty) และมีสถานะภาพในเวทีการเมืองโลกทัดเทียมกับนานาประเทศ นอกจากนี้ สนธิสัญญาฯ ยังช่วยแก้ไขปัญหามากมายที่ญี่ปุ่นเผชิญภายหลังสงคราม และสามารถดำเนินนโยบายทางการทูตปรับความสัมพันธ์กับนานาประเทศได้ เช่น การกำหนดค่าชดเชยค่าเสียหายแก่พลเมืองของประเทศพันธมิตรและอดีตเชลยศึกที่ถูกญี่ปุ่นทำทารุณกรรมในระหว่างสงคราม การยกเลิกสิทธิในเกาะฮอกไกโด ซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ การแก้ไขปัญหาเรื่องดินแดนระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลี ไต้หวัน และรัสเซีย รวมทั้งการยุติข้อพิพาทเหนือเกาะและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกและดินแดนในทวีปแอนตาร์กติกา

ในวันเดียวกันกับที่มีการลงนามสนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกายังได้ร่วมลงนามในความตกลงทวิภาคี (bilateral agreement) โดยญี่ปุ่นอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาตั้งฐานทัพในญี่ปุ่นได้ตลอดไป นับเป็นจุดเริ่มต้นของ “ระบบซานฟรานซิสโก” (San Francisco System) ซึ่งจอห์นดับบลิว. โดเวอร์ (John W. Dower) นักประวัติศาสตร์เป็นผู้ตั้งชื่อให้ระบบซานฟรานซิสโกได้วางการสร้างพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาอย่างเหนียวแน่น และยังส่งเสริมสถานะภาพและบทบาทของญี่ปุ่นในการเมืองระหว่างประเทศในช่วงหลังสงคราม ตลอดจนการเข้าไปตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกาที่เกาะโอกินาวาในเวลาต่อมา

ประเทศพันธมิตร 48 ประเทศที่ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่นประกอบด้วย (เรียงตามตัวอักษรในภาษาอังกฤษ) อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย เบลเยียม โบลิเวีย บราซิล กัมพูชา แคนาดา ศรีลังกา ชิลี โคลอมเบีย คอสตาริกา คิวบา โดมินีกา เอกวาดอร์ อียิปต์ เอลซัลวาดอร์ เอธิโอเปีย ฝรั่งเศส กรีซ กัวเตมาลา ฮอนดูรัส อินโดนีเซีย อิหร่าน อิรัก ลาว เลบานอน ไลบีเรีย ลักเซมเบิร์ก

การรับรองและลงนามแล้วสหภาพโซเวียตได้ครอบครองหมู่เกาะเหล่านี้ตามข้อตกลงแห่งยัลตา (พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2558)

เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นิการากัว นอร์เวย์ ปากีสถาน ปานามา ปารากวัย เปรู ฟิลิปปินส์ ชาติอาระเบีย ซีเรีย ตุรกี แอฟริกาใต้ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา อูรุกวัย เวเนซุเอลา และ เวียดนาม

สนธิสัญญาสันติภาพของญี่ปุ่นมีความสำคัญในการปลดแอกญี่ปุ่นจากการในประเทศพ่ายแพ้ สงคราม การยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ของสนธิสัญญาทำให้ญี่ปุ่นเป็นที่ยอมรับในเวทีการเมือง ระดับโลก และสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ ญี่ปุ่นสามารถฟื้นฟู สถานภาพในฐานะประเทศเอกราชที่มีอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ อีกทั้ง ยังเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ องค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลในด้านการค้า เศรษฐกิจ และอื่น ๆ โดยมี สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุน ส่งผลให้อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นขยายตัวอย่างกว้างขวาง กลายเป็น ประเทศส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสู่ตลาดโลกในระดับแนวหน้า ในที่สุดก็สามารถก้าวขึ้นเป็นประเทศ มหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกลำดับที่ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา จึงนับว่าสนธิสัญญาสันติภาพกับ ญี่ปุ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับญี่ปุ่นอย่างมาก (พวงทิพย์ เกียรติสหัสกุล, 2558)

บรรณานุกรม

หนังสือ

- คงศักดิ์ สันติพิทักษ์วงศ์. (2528). **วิวัฒนาการทุนนิยมของญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จันทร์ฉาย ภัคอธิคม. (2549). **ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ไชยวัฒน์ คำชู และ นิธิ เนื่องจำนงค์. (2559). **การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎี แนวคิด และกรณีศึกษา (Comparative Politics : Theories Concepts & Case Studies)**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บิสลีย์, ดับเบิลยู.จี. (2553). **ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่**. แปลจาก The Modern History of Japan. แปลโดย ทองสุก เกตุโรจน์. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ
- พวงทิพย์ เกียรติสกุล. (2558). **ญี่ปุ่น สามทศวรรษของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ ค.ศ.1945-1975**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เพ็ญศรี กาญจน์มัย. (2538). **ญี่ปุ่นสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์
- ริชาร์ด สตอร์รี่. (2520). **ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่**. แปลโดย พรรณี สรวงบุญมี และ หม่อมราชวงศ์ประกายทอง สิริสุข. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์
- วิชา สัจจรัสมิ. (2537). **ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจญี่ปุ่น Japanese Economic History**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุดา วิศรุตพิชญ์,ผู้แปล. **สิ่งทอง ลากพิเศษพันธุ์,ผู้ตรวจและขัดเกลารากษา**. (2541). **รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- สุรางค์ศรี ตันเสียงสม. (2551). **ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โอะซะกะ มะซะยะซุ. (2541). **ญี่ปุ่นสมัยโวะวะ : ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากพ่อสู่ลูก**. แปลจาก Chichi Ga Ko Ni Kataru Showashi. แปลโดย สร้อยสุดา ณ ระนอง และ ปราณี จงสุจริตธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทความวิชาการ

- ดำรงค์ ฐานดี. (2551). **ญี่ปุ่น : ประวัติศาสตร์การเมืองและเศรษฐกิจ**. เอกสารทางวิชาการ. ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- นิพัทธ์พงศ์ พุมมา. (2553). สหรัฐอเมริกากับการปฏิรูปประเทศญี่ปุ่นในช่วงยึดครอง (ค.ศ.1945-1952) : นโยบายและผลกระทบ. วารสารเอเชียศึกษา. 159-175
- ภุรี พวงศัเจริญ. (2558). ต้นกำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับหลังสงครามในประเทศญี่ปุ่น บทวิพากษ์วาทกรรม "รัฐธรรมนูญที่ถูดยัดเยียด". วารสารญี่ปุ่นศึกษา. 1-14
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2555) รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น : จากอดีตสู่ปัจจุบัน. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 52(3). 315-328

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- พัชริน ธาวิสาร. (2556). สงครามโลกครั้งที่ 2. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://phatcharinbt.blogspot.com>.
- Theodore Mc Nelly. (2015). American Political Traditions and Japan's Postwar Constitution. Vol. 26, No.2, 189-192 สืบค้นได้จาก <https://www.jstor.org>
- Yukio Matsui. (1997). Characteristics of the Japanese Constitution: An Overview. Vol. 140, No. 1, pp. 58-66 สืบค้นได้จาก <https://www.jstor.org>

แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์
เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า	นางสาวภคิมา บุญเพ็ง
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	วิชาเอเชียศึกษา ภาษาญี่ปุ่น
สารนิพนธ์	ปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นยอมรับรัฐธรรมนูญที่ร่างโดย สหรัฐอเมริกา
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์ ดร.ศิบดี นพประเสริฐ
ที่อยู่	49/29 ซอยทวีวัฒนา 21 แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพฯ 10170
หมายเลขโทรศัพท์	0944786393

ลิขสิทธิ์ของสารนิพนธ์อันเป็นผลจากการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีกำหนดตลอดอายุการคุ้มครองสิทธิ์

ลงนามผู้โอน.....
 (.....นางสาวภคิมา บุญเพ็ง.....)
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงนามผู้รับโอน.....
 (.....)
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวภาคีมา บุญเพ็ง
วันเกิด	29 สิงหาคม พ.ศ.2540
ที่อยู่	49/29 ซอยทวีวัฒนา21 แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพฯ 10170
หมายเลขโทรศัพท์	0944786393
ประวัติการศึกษา	จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา ภาษาญี่ปุ่น จากมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

